

46
III. évfolyam.

56243
1912. május.

Ju 32
1. szám.

TÖRTÉNELMI KÖZLEMENYEK

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA MULTJÁBÓL

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA SZABAD KIRÁLYI VÁROS
TÖRVÉNYHATÓSÁGÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL.

SZERKESZTIK:

DR. CZOBOR ALFRÉD

Abauj-Torna vármegye levéltárnoka.

KEMÉNY LAJOS

Kassa sz. kir. város levéltárnoka,
a Műemlékek Orsz. Bizottságának
lev. tagja.

MUNKATÁRSÁK:

Csoma József
dr. Ferdinandy Gyula
Hoffmann Arnold
Kerekes György
dr. Eöttevényi Nagy Olivér
dr. Puky Endre

Révész Kálmán
Szabó Adorján
dr. Takács Menyhért
dr. Tóth-Szabó Pál
Varju Elemér
dr. Veress Endre.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGYÉVRE HAT KORONA.

KASSA
KASSAI KÖNYVNYOMDA ÉS LAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1912.

TARTALOM.

	Lap
A Baksayak. Irta: Csoma József	1
Abauj- és Tornavármegye története a honfoglalástól az 1648-ik évig. Irta: Kemény Lajos	10
II. Rákóczi Ferenc udvartartása. Közli: Szabó Adorján	26

Családtörténet.

Abauj- és Tornavármegye nemeseinek összeírásai. Közli: dr. Czobor Alfréd	33
Kassán lakó nemesek adóajstroma. Közli: Kemény Lajos	37

Vegyesek.

Nürnbergi levelek a középkorból. Közli: Divéky Adorján dr.	40
A kassai református egyház levéltárából. Közli: Révész Kálmán	43
Főispáni kinevezés 1520. Közli: Kemény Lajos	45
A homonnai udvarbíró fizetése. Közli: Kemény Lajos	46
Cselédek bére az 1719-ik évben. Közli: K. L.	47
Brandenburgi Katalin asztalnokának fizetése. Közli: K. L.	48
Egy magyar tudós ruházata 1789-ben. Közli: Kemény Lajos	49
A Thököly-korabeli közállapotok történetéhez. Közli: dr. Czobor A. . . .	50
Kassai András. Irta: Kemény Lajos	56
Panithy János. Közli: K. L.	58
Két kassai orvos. Közli: K. L.	59
Az 1535-ik évi szikszai részgyűlés. Közli: K. L.	60
Kassai Ötvös István perirata. Közli: K. L.	60
Petneházi Dávid kassai háza Közli: K. L.	62

Irodalom.

Dr. Iványi Béla, Bártfa szabad királyi város levéltára 1319—1526. Irta: Kemény Lajos	63
Bibliographia	64

A Baksayak.

BORSOD-
MISKOLCI
MUZEUM

A család tulajdonképeni neve: *Baxa* s előneve *héczei* volt az Abaujvármegyében fekvő Hécze (Hejcze) falutól.

Legrégibb ismert őse Baxa Tamás, ki a XVI-ik század közepén élt. Az ő nevénél megállapodik az ősök sorozata felfelé. Nagyon valószínű, hogy ezen kiváló katona emelte fel — katonai érdemeiért — családját a nemesek sorába. Egyik dédunokája héczei Baxa István, ki mozgalmas életet élt és szerepet játszó férfiú volt, 1676 marc. 6-án kelt terjedelmes végrendeletében, családjáról következőleg emlékezik meg:

„Születésem volt nemes Abaujvármegyében, Hécze nevű faluban, böcsületes, istenfélő, keresztény szüleimtől, kérdés kívül igaz, jószágos nemes személyek által, néhai nemzeti öreg Baxi András¹⁾ édes atyám uram, kinek atya volt Baxi Imre, nagyatyja Baxi Tamás, az első Eger végvára megszállásakor gyalog hadnagy volt Egerben, kiről dicséretesen emlékezik Istvánfi históriájában, fol. 339. libro 8.“

A bőszevu végrendelező tehát csak dédapjáig viszi fel őseinek sorozatát. Az idézett mondatban Baxi Tamás neve után ezen szó áll: „az első“. Az írásjelek hiánya következtében kétesnek látszik, hogy ezen szó Baxi Tamás nevéhez

¹⁾ A végrendelet idegen kéz írása, hol a Baxa név az akkori szokásos ferdítés szerint mindenütt Baxinak van írva, de ő maga sajátkezűleg így írja alá a végrendeletet „Baxa István“. Így írják azt a családi okmányok is, csaknem a XVII-ik század végeig. A családra vonatkozó okmányok egyrésze a Miskolci család levelesládájában van, ahonnan a család történetére vonatkozó itt közölt adatok nagy része is származik.

tartozik-e vagy a mondat következő részéhez? Valószínű az első feltevés, mert ha ezen szót a mondat utolsó részéhez csatoljuk, hibássá lesz a mondat szerkezet. Ezt bizonyítja az is, hogy a végrendelkező nagy súlyt fektet rá, hogy ő „kérdés kívül igaz, jószágos, nemes szüléktől származott“, felsorolja őseit egész Tamásig, de véle a sort befejezve, egy szóval sem említi, hogy ezen Tamáson túl is voltak nemes ősei.

Baxa Tamásnak két fia volt. Az idősebb Imre, kit 1579–80-ban említenek az oklevelek, az ifjabb: Mátyás. Mindkettő Héczén lakott. Imre Fancsaly Évát vette feleségül.

Imrétől származott le a család idősebb ága, kinek egyetlen fia András (1613–1645.) előbb Héczén, később a szomszédos Vizsolyban lakott, nejétől Csató Erzsébettől négy gyermeke volt: Ferenc, (felesége Bejczy Mária), leszármazása még két izen a családfán látható;¹⁾ Dorottya, Koncz Boldizsárné; Anna, Osztoharics Horváth Jánosné és István, ki a család ezen régibb történetében legismertebb nevet vívott ki magának. Zaklatott életpályáját már említett végrendeletben önmaga következőleg írja le:

„Édes atyám uram elsőben is az héczei, azután gönczi, végre az sárospataki scholákban szorgalmazatosan taníttatván, annyira, hogy a publica professiokra jártam Patakon, és míg keresztény vallásomnak a hitnek ágazatira meg nem taníttattam, mindaddig azon scholában taníttattott.

Az scholai állapotokból kivévén vagy kikelvén, elsőben igen nagy hírű juristához, kihez abban az időben nem volt hasonló Mattyus földében Desericzki Mihályhoz Trincsiny vármegye főnotariussához in anno 1638 esztendőben posoni országgyűlése alatt nagyemlékezetű hazafiaival, főrendeivel, néhai Csernel György, Mellétei Barna György, Szemere Pál, Zákány András, Bogadi András, kik is magok mellé vevén az Tizenhárom Vármegye azon gyűlésben levő nemes vár-

¹⁾ A Ferenc unokái közül egyik fia András, a levelesláda iratai 1696. évben említik, bár apját, ki a szabolcsmegyei Visen lakott, mindig Baxa néven írják az iratok, nincsen kizárva, hogy ez egy személy azon Andrással, ki az Abaújvármegyében most is élő Baksy család le származási tábláján, mint törzs ős ismeretes.

megyék követei minnyájan solenniter Desericzki Mihály uramnak commendáltak, ajánlottak, kinél három esztendőket eltöltvén, elegendő experienciát vettem magamnak, úgy hogy főrendeknek dicséretessen tudtam szolgálni.

Ezután Sándor Imre index curiae mester prothonotariussa szüntelen izengetvén reám, kívánván szolgálatomat, azért mert immár ekkor az expeditiókban többire perficiáltam volt magamat. Nem akarván elébbeni uramhoz háládatlan lennem és kedve ellen elhadnom, megvallván, minden experienciámat tüle vettem, kire az böcsületes ember így resolvála: Megpróbálhatom ugyan Sándor Imrinél is, de reméli ő azt, hogy nem sokáig alkuszunk meg egymással, és azután sem leszen idegen hozzám, hanem mindenkor az ő háza szállásom, valameddig hazámban nem jövök. Jövendölése nemsokára betelék; mert nem teczvéen nekem az mesterrel való lakás, mivel immár ekkor terminusokra excurráltam, szántszándékkal elhagyám és azután is elébbeni uramhoz visszamentem; de immár itt az mikor expeditiók voltak, az deákit disponáltam, mint s mit irjanak (mert merem irnom, míg azon böcsületes ember mellett laktam, expediáltam, addig magam írásomat meg sem lectázta) magam pedig néhai Eszterhási Miklósnak palatinusnak, Illyésházy Gáspárnak, az öreg Forgács Miklósnak, Szúnyogh Gáspárnak, Balassi Imrinének, Fánicsiáknak s több főrendeknek, Nyitra, Poson, Trincsiný vármegyékben ágensek voltam, advocatusságnak tiszttel szolgáltam, kiknek nekem való fizetések annuatim hatszáz forintra extendáltatott.

Igy taníttatván attyám uram, azután Bogáti András sok szép igéretivel, intimatioival arra vett, az öreg Első Rákóczi György erdélyi Fejedelemnek lennék pataki szolgája, az szegény Bogáti Uramnak írta fejedelem levele is azt tartván, ha oda szerezheth engem, nagy fejedelmi kegyelmességét fogja hozzám mutatni; hivén ennek én is, reá ajánlottam magamat. Noha ha ez az oblátio nem lett volna, úgy tettem vala fel magamban, jó állapotom lévén azoknak a fellyül megirt uraknak szolgálattyoktul nem siettem volna hazámban jönni. De Quo fata trahunt etc.

Immár az Fejedelem szolgálattyára ajánlván magamat

uraimtul elbucsuztam, és az szegény Bogáti András is nem késvén az dologgal, az Fejedelem kocsiját, késérőit küldvén hozzám, Sáros-Patakra ugyan az Ő Nagysága kölcségével hozatott. Az megirt Fejedelem Ő Nagysága conventiót adván, nemcsak advocatusságomra, hanem a királyok, császárok, palatinus udvarokban száma nélkül expedáltattam tüle, az kinek alkalmatosságával sokszor Erdély országában be kellett parancsolattyára mennem. Az honnan az akkori Lengyen királyhoz, jó emlékezetű Ladislaushoz és az lengyelországi fényes respublikához kilencz uttal voltam nagy és terhes kövecségekben expeditus. Ismét az 1644. esztendőbeli háboruságok között az Római Császárhoz és akkori Méltóságos Eszterhási Miklós palatinushoz, és Lippai György esztergomi érsekhez sok felfordult és fegyverzörgések között, az minthogy az manifestumot is, miért kellett fegyverre fogni az Római Császár ellen Rákóczi György fejedelemnek, tülem küldötte meg. Sok izben azért életemnek koczkáztatásával való követségeket viseltem, sok volna azokat rendszerint leírnom, de szükségét nem látom. Ezeket is rövideden azért illetem, maradékimnál és atyámfiainál legyen emlékezetben.

Ifjuságomban megházasodván, vettem el feleségül néhai Liszkai öreg Bónis Ferencz uram özvegyének, Gomba Sophia asszonnak hajadon leányát, Bónis Anra asszont, kitül az Isten adott volt két fiakat, Istvánt és Ferenczet; Ferencz fiamat harmadfél esztendős korában magához vette. Az másikat, iffjú Héczei Baxi Istvánt, kit Isten kegyelméből annyira neveltem, megemlitett annya mikor megholt, őt esztendőben járt, az gyermek nevelése reám maradván, huszonkettődik esztendejében járt, amikor az mostani Méltóságos Erdélyi Fejedelmet főemberi állapottyában szolgálván, asztali szolgálja volt, az mikor az istentelen pogány váradi török, kivívén Debreczenbül, nem kicsiny keserűségemre, ez lévén öreg emberségemnek idején segíthető istápom, levágta az mezőben.

Elsőben azért a Méltóságos öreg Rákóczi György Fejedelmet, holta után özvegyét, néhai Méltóságos Lorántfi Susánna Fejedelemasszonyt, és fiát néhai ifjabb Rákóczi György Fejedelmet Ő Nagyságokat holtokig szolgáltam; kiknek szolgálattyok alatt mennyi sok fáradozásim, postálkodásim, éjjeli-

nappali törődésim voltak számos esztendőök alatt, sok gondolkodásim után is alig tudhatnám előszámlálni. De mindezek közt igen emlékezetes az lengyelországi romlás után fejedelmek változásiban az megirt fejedelem Második Rákóczi György dolgainak tractálására az erdélyi statusokkal és Barcsyai (így!) Ákos Fejedelemmel tractára való küldetésem, az beszterczei és százszebesi erdélyi országgyűléseire. Mert a százszebesi gyűlésben Uramnak némelly gonosz akarói azzal akartak magoknak hitelt szerezni, mint Rákóczi György követét török kezében adgyanak. Noha az jobb keresztényeket arra nem vihették az Uram gyűlölői, ki miatt sok gondolkodó szorongatások között voltam az akkori két gyűlés alatt.

Végre a Második Rákóczi György halála után mostani Méltóságos Bátori Sophia Fejedelemasszont, és fiát Rákóczi Ferencz Uramat Ő Nagyságokat néhány esztendőök forgása alatt osztozásokig és egymástul való elválásokig k[ö]telejsségem szerint szolgáltam. De megosztóván Bátori Sophia asszony Ő Nagysága Rákóczi Ferencz Urammal, fiával Ő Nagyságával, mindketten kívánták szolgálatomat. De nem kívánván egyiknek kedvét töltenem, másiknak kedvetlenségében esnem, conventiót Ő Nagyságoktul nem vettem.

Első házasságom után édes szülő hazám is nemsokára, Nemes Abaujvármegye, látván hogy másoknak hasznosan tudnék szolgálni, az notariusságra nemcsak magamnak adott tisztességes hivatalt, sőt az Méltóságos Lorántfi Susanna Fejedelemasszont is, kinek akkor köteleességében voltam, néhány izben főrend követei által requirálta (mivel annakelőtte Nemes Zemplény és Sáros vármegyék, notariusságra hivatván, nem cedált) ne tarcson ebben ellent, hogy hazám szolgálatyára notariusságbeli hivatalban s tisztire köteleztessem; ki is immár akkor előinenetelemet, és az vármegyékhez való köteleességemet nem ellenzette, és immár lehet huszonkettődik esztendeje, miulta azon hivatalban is tehetségem szerint szorgalmaztam, és jó lelkiismerettel igyekeztem hazámnak szolgálni, mely szolgálatbeli köteleességem alatt is ab anno 1647. minden országgyűléseiben vármegye követségeit viseltem excepto, hogy in anno 1662. posoni eloszlott gyümölcstelen

országgyűlésben jelen nem voltam, kinek alkalmatosságával veszedelemben esék ez nyomorult haza.

Ennek felőtte száma nélkül való sok consultációkban nemes Tizenhárom Vármegyének közönséges gyűléseiben követéseket viselvén, legyen Istennek mindenekben a dicsőség! Nem voltam haszontalan szolgálja hazámnak, mellyről jó lelkiismerettel bizonyosságot tehetnek, valakik velem egy munkában fáradoztanak. Ma sem kívánom külföldben egészséges életemet, hanem hogy az én Istenem tiszteleti után édes hazámnak szolgálhassak. De oh boldog Isten, mely váratlan és iszonyú keserű veszedelem jöve az mi hazánkra *az mi bűneinkért*; mert in anno 1670. decima Aprilis Sáros-Patakon Rákóczi Ferencz Ő Nagysága némelly hazafiaival összevgyűlvén, (*idő nap előtt*) éretlenül mire fakadának ki, keservesen érezzük minnyájan¹⁾ mert több több hazafiai közt én is megfogattattam, és elsőben dolgom az posoni Delegátorán, azután Bécsbe az Római Császár előtt forogván, ahonnan nehezen lehetett szabadulásom. Ekkor is magam, feleségem, gyermekim, jószáginkat az király számára foglalalván, semmi hasznát nem vehettem, hétezer forintnál többet költöttem szabadulásomnak idejéig, kit egynek, kit másnak Ő Felsége Ministerinek kedveskedvén. Ahonnan megszabadulván, házamhoz jövé, azon esztendőben is kevés hasznokat vehettem jószágimnak, mert más következő esztendőben Septemberben az bujdosó atyafiak hadakkal jüvén reánk. Ellenben az Római Császár nagyobb erőt küldvén ellenek, el kellett jüni előttök. És vi[. . .] két fél fegyver között Debreczenben vonódtam, igen alkalmatlanul penig, mert feleségemet, gyermekimet csak egy fakó szekéren hoztam alá, minden javaim oda maradtak, és csak Isten tudgya, mint éltem Debreczenben.

Megemlített inár első néhai feleségem holta után (kivel

¹⁾ Ezen pár sorba van foglalva Baxa István egész politikai hitvallása. Ezért voltak hozzá bizalmatlanok párthívei, azzal vádolván őt, hogy az udvar zsoldjában áll. Tulbékés akciói akadályozták a nemzeti ellentállás nagyobb kifejlődését. Már régen sirban nyugodott, mikor Tökölly Imre kuruc király, nevének felemlítésére is nagy haragra lobbant. (Családi iratok).

is nyolcz esztendeig éltem) negyedfél esztendei özvegységem után ismét vettem el azután magamnak házastársul Nemzetes Néhai Gözöl Erzsébet asszonyomnak első férjétől, Derecskei Borbély Jánostul való leányát, Borbála asszont, kivel is tizenhatsz esztendeje együtt lakunk, kitől az Ur Isten hét fiakkal és egy leánnyal megáldott volt. És némellyeket közülök viszont atyai teczéséből magához szőlított, ketteit még életben hadta, Baxi Erzsébetet és Lászlót, szerelmes gyermekeimet, kiknek életüket hogy Isten tartsa meg, kívánom.“

Baxa István végrendeletében nemcsak közpályán töltött életének viszontagságait írja le, hanem megemlíti családi életének egyes mozzanatait is.

Kétszer nősült. Első neje Bónis Anna, Bónis Ferencnek, a Wesselényi-féle összeesküvés egyik Pozsonyban kivégzett vértanújának testvére volt. Ezzel nyolc évig élt s tőle született két fia közül egyik korán elhalt, másikat a törökök ölték meg.

Negyedfél évi özvegység után, másodizben Derecskei Borbély Borbálát vette nőül, 1658. évben. Ez anyjával, Gözöl Erzsébettel Ungváron lakott. Anyósa ugyanezen év április 25-én Dobó-Ruszkán, Lorántffy Zsuzsánna fejedelemasszony házában 25000 forintot adott át vejének, „hogy azon hasznos jószágokat vegyen“. A pénzben 1000 darab tallér volt, a többi mind arany. Ezen a pénzen vette Baxa István Sárosvármegyében Vislava, Potocska és Duplin nevű falukat és Abaujvármegyében Kis-Bozsván egynehány jobbágy és zsellér-embert s midőn Gözöl Erzsébet 1664-ben végrendekezett, utána vagyonuk Ungváron két házzal, szőlőkkel, szántóföldekkel, Ujhelyben, Visen, Liskán, Meszesen birtokrészekkel szaporodott. Ha ehhez hozzávesszük Baxa István saját, kis részben örökölt, nagy részben szerzett vagyonát, ez együtt a feleségeével tekintélyes vagyonnak volt mondható. Felesége vagyonán kívül Zemplénmegyében kilenc, Szabolcsban hét, Abaujban három, Ungban három, Sárosban két helyen volt birtoka.¹⁾

¹⁾ Zemplénben : Sárospatakon, Ujhelyben, Bányácskán, Alsó-Regmecen, Erdő-Bényén, Tokajban, Tolcsván, Liskán, Hotykán ; Szabolcs-

Baxa István 1676. május havában halt meg Ungváron. Ezt özvegyének egy leveléből tudjuk, melyet 1676. máj. 14-én válaszképen írt Devényi Ferencznek betegágyából. Ebben azt írja: „Magam mostan ágyban fekvő beteg vagyok és üdvözült édes uram teste is ez föld színén vagyon“, tehát még május 14-én temetetlenül volt.

Gyermekeiben ágazata fiágon kihalt. Fia: László meghalt, mielőtt családot alapított volna, leánya: Erzsébet, Kökényesdy Ferenc felesége lett. Holta után szabolcsmegyei birtokait a Petneházyak impetrálták, de Baxa Gábor a donationnak ellentmondott s egyezség lett a vége, mely úgy látszik Baxa Gáborra kedvező volt, mert ő és fia az egyezségben nyert birtokok egyikén: Visen laktak.

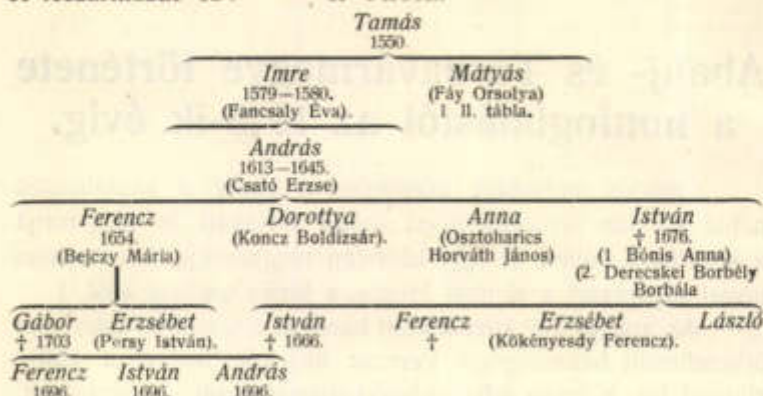
Az ifjabb ág törzsatyja: Baxa Mátyás Héjczén lakott. Utódai még most is élnek. Ezen ágazat leszármazóit elsöben a katonai pályán találjuk Jákobfia Mátyást, mint nógrádi kapitányt emlegeti a családi hagyomány. Mivel azonban nevét a nógrádi várkapitányok sorozatában nem találjuk, valószínűleg csapatkapitány volt a nógrádi várórségben. A későbbi utódok a nyugodalmasabb református papi pályát választották, még pedig — mint a táblázat is mutatja — olyan kizárólagosan, hogy a családnak csaknem minden férfi tagja református pap vagy tanár volt. Az ma is. A család ez ágazatának legkimagaslóbb alakja *a ma is élő Baksay Sándor, a dunamelléki református egyházkerület püspöke, ki mint költő és író, a magyar irodalomtörténetben is fényes nevet vívott ki magának.*

A család cimere, a családi leveleken látható különböző korból származó pecsétek egybevágó ábrázolata után: grif, mely első jobb karmában három, hegyeikkel felfelé irányult, egymást keresztező nyilvesszőt tart. Sisakdisz: A paizsalak, növekvőn.

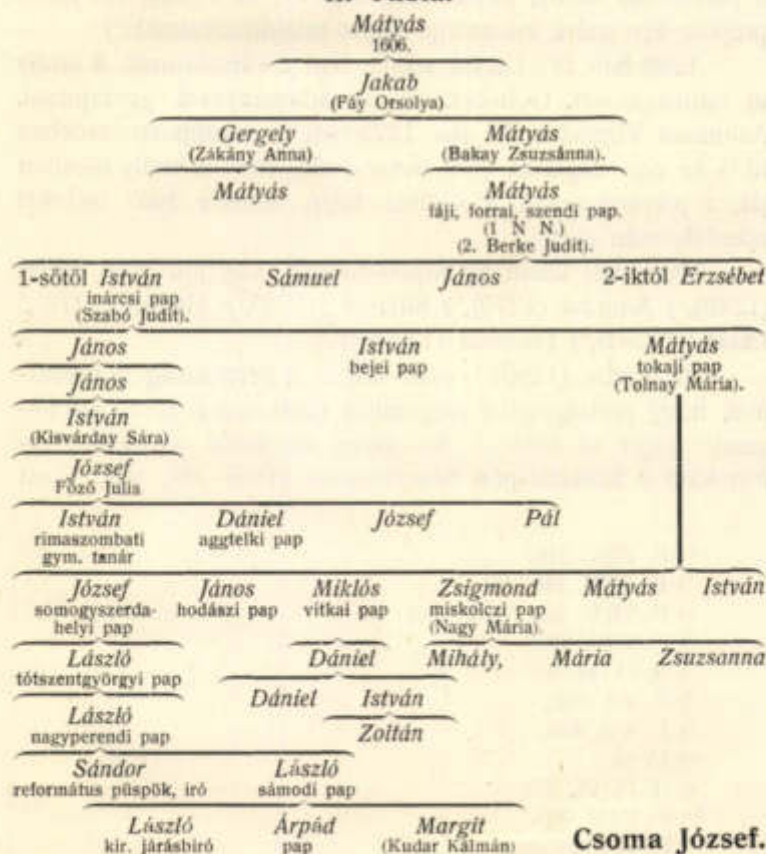
megyében: Visen, Kenyizlőn, Balsán, Szabolcsen, Napkoron, Oroson, Zalkodon; Kassán a Forgács-utcán ház, Nagy- és Kis-Bozsván birtok; Ugiban: Nagy-Geöczön, Császlócon; Sárosban: Eperjesen és Bodonlakán.

A leszármazás ez:

I. Tábla.

II. Tábla.

Csoma József.

Abauj- és Tornavármegye története a honfoglalástól az 1648-ik évig.

Gondos prépostja kérelmére a király a káptalannak néhai Kálmán hercegtől nyert abauji birtokait is megjárátja a következő évben az egri káptalan megbízottja, Leustachius ujbáry esperessel s Kinizsi Miklós a király embere által.¹⁾

Az apa és fiu közt kiütött harcban a jászai kolostor sem örvendhetett békességnek. Perecse birtokát, melyet a király elhunyt fia, Kálmán lelke üdvéért ajándékozott a szerzetnek, a pártos ifju király, István elfoglalta; IV. Béla 1263-ban János prépost kérelmére visszaadja jogos tulajdonosuknak.²⁾

1289-ben IV. László szerez bajt a káptalannak. A király új bányavárosát, Gölnicet óhajtja adományával gyarapítani. Azomban Vigandus, ki már 1275-ben is a préposti széken ül,³⁾ az egri káptalan előtt óvást emel, mert a király tilosban jár, a prépostságnak a Gölnic folyó mentén levő birtokát ajándékozván el.⁴⁾

Prépostjai közül az Árpád-korban ismerjük még Pétert (1249),⁵⁾ Andrást (1270),⁶⁾ Miklóst (1275),⁷⁾ Márkot (1278),⁸⁾ Lászlót (1284),⁹⁾ Lőrincet (1289)¹⁰⁾

III. Endre (1290)¹¹⁾ azzal növeli a prépostság szabadalmát, hogy jobbágyságot a megszállás (descensus) terhe alól felmenti; jogot ad neki — az arany és ezüst kivételével — birtokain a kamaraispán beavatkozása nélkül réz, vas, ólom

1) F. VII/V. 316.

2) F. IV/III. 146. 191.

3) F. VII/II. 223. VII/V. 403.

4) F. V/III. 476.

5) H. O. VI. 51.

6) F. V/I. 102.

7) F. V/II. 438.

8) U. o.

9) H. O. VI. 305

10) F. VII/II. 250.

11) F. VI/I. 58

és ónbányát nyitni; Jászó helység királyi vámjövendelmét a kolostor épületei fentartására rendelte.

5.

Károly királylyal az országban a nyugalom helyreállván, a káptalan áldásos működését zavartalanul folytathatta. Királyi és nádori parancsra határtjárat, birtokba iktat, egyeztetit a peres feleket színe előtt, a felek kívánatára adományleveleket állit ki másban, osztályt igazit, a zálogbavetést írásba foglalja,¹⁾ készségesen kezére járván mindezzel a bíraskodásnak és közigazgatásnak.

Közben a maga jussát is meg kell védenie. A gömör-megyei Saul- és Endreföldje birtokait 1339-ben a szomszédok elfoglalták s bár Vilmos nádor helyettese, Izsép, még ugyanazon évben parancsot küld²⁾ az egri káptalanhoz, hogy a jogos birtokost igtassa be ujlag, de Sankfalvai György annak ellentmondott s csak 1341-ben sikerül³⁾ Tamás perjelnek, a káptalan ügyészének az óvásnak elejét venni, amikor a birtokba való uj beiktatás háborítlanul megtörténik.

A század közepén a káptalan jászai birtokaival határos községek terjeszkedési vágya támaszt pert köztük s a káptalan között. Szomolnok, Gölnicbánya, Idabánya és Szepsi lakossága a káptalan határos földjére majorokat épít; az erdőket vágja, pusztitja. Az uj prépost, Miklós, ezt nem tűrhetvén, kivált Szepsi lakosait zálogolta. A község nevében János plébánus és Jakab esküdt parancsot eszközöltek ki, amelyben a király meghagyja, hogy a káptalan ne háborgassa őket a királyi Feketeerdő használatában.⁴⁾

A pernek ezzel nem szakad vége. 1359-ben maga Izsép, a nádor helyettese járja meg a szepesi káptalan emberével Jászó határait. Kitünt, hogy a káptalan jogai megcsorbultak. A nádorhelyettes erre a régi határokat megújítja, aminek a szepsieks Lajos király, a többiek Károly király adományleveleire hivatkozva ellentmondottak.⁵⁾

¹⁾ A. O. I. 341. 364. 421. 422. 559. II. 50. 515. III. 96.

²⁾ F. VIII/IV. 421.

³⁾ U. o. 524. 546.

⁴⁾ A. O. V. 515.

⁵⁾ F. IX/VII. 179.

A szomolnoki polgárok István tárnokmester előtt (1362)¹⁾ úgy egyeztek meg a káptalannal, hogy a község a Gölnic és Bódva folyók közt éjszakra fekvő erdőt vághatja s ennek fejében sz. Mihály napjának nyolcadjára egy vég vásznat adnak a káptalannak; ha pedig elmulasztják, úgy kétszer annyit, a használt terület azonnal visszaesvén a prépostság birtokába. Új per esetén pedig a bíró részén kívül 100 márkát kell letenniök.

A per meg-megujul s a prépostok azzal vágnak elébe, hogy a káptalan adományleveleit királyainkkal megerősítik; 1436-ban Szaniszló prépost Zsigmond királylyal.²⁾

A jászai káptalan jogain II. Ulászló 1508-ban csorbát ütött oly módon, hogy annak kegyuraságát Szathmáry pécsi püspökre s ennek halála után Kassára, Szathmáry szülővárosára ruházta.³⁾ A király ez intézkedését II. Gyula pápa is (1518) jóváhagyta.

A patronátus gyakorlását azonban Bakócz Tamás esztergomi érsek kétségessé tette azzal, hogy (1508) Pál jászai plébánost kinevezte a káptalan prépostjává, amibe Szathmáry végre is belé nyugszik.⁴⁾

Pál prépost halálával (1515.) Kassa él jogával s Karácsondy Györgyöt ülteti a megüresedett főpapi székbe,⁵⁾ akinek utódjává Kassa ellenzésére a káptalan Bálintot, a kolostor perjelét választja meg. A város azzal felelt, hogy a káptalan javait lefoglalta s csak Szathmáry közbelépésére nyugszik bele a szerzetesek akaratába, akiktől azonban azt követelte, hogy írásban ösmerjék el Szathmárynak és Kassának kegyuri jogát.⁶⁾ Erre azután mindketten hozzájárulnak a kinevezéshez.⁷⁾

Jászó prépostjai e korban a következők: Mihály

1) F. IX/VII. 209

2) F. X/VII. 754.

3) K. v. t. lt. C. Ecclesia Nr. 59.

4) K. v. t. lt. C. Ecclesia. Nr. 62.

5) U. o. Nr. 66.

6) K. v. ny. lt. lajstl.

7) K. v. t. lt. C. Ecclesia. Nr. 71. 72.

(1310—1330.),¹⁾ Pál (1331—1349.),²⁾ Miklós (1351—1378),³⁾ Pál (1378—1381.),⁴⁾ János (1382—1398.),⁵⁾ Miklós (1411—1414.),⁶⁾ Péter (1420—1428.),⁷⁾ János (1430—1432.),⁸⁾ Szaniszló (1435—1439.),⁹⁾ Lukács (1453—1457.),¹⁰⁾ Bertalan (1479.),¹¹⁾ Márton (1488—1495.),¹²⁾ Báthory Domokos (1498),¹³⁾ Pál (1508—1514.),¹⁴⁾ Karácsondy György (1515—1520.),¹⁵⁾ Bálint (1521.),¹⁶⁾ Kassai Péter (1523—1525)¹⁷⁾.

Káptalani *jegyzők*: Lukács (1314.),¹⁸⁾ Mihály (1355.),¹⁹⁾ László mester (1395.),²⁰⁾ Máté (1426.)²¹⁾. *Perjelek*: (prior) Tamás, a káptalan ügyésze (1341.),²²⁾ Frigyes (1355.),²³⁾ Bálint

1) F. VIII./II. 238. A. O. I. 341. 364. 421. 559. II. 50. 515. Melczer cs. okl. 13.

2) F. VIII./III. 563. VIII./IV. 278. 421. 526. A. O. II. 610. III. 96. 269. V. 284. Z. O. I. 585. F. M. Muzeumgyűjt. lvt.

3) Z. O. II. 542. III. 153. 218. 416. 478. 607. A. O. VI. 99. 237. 525. 605. F. IX./III. 83 K. v. ny. lt. 19153. 19155. és u. o. lajstl.

4) Z. O. IV. 37. 157. 218. K. v. t. lt. Cassovia. Nr. 24.

5) F. IX./VII. 476. X./VIII. 235. Z. O. IV. 495. 621. V. 91. H. O. VII. 421. Melczer okl. 41. K. v. ny. lt. 19161.

6) K. v. ny. lf. 88. U. o. lajstl. Z. O. VI. 236. 249. K. v. t. lt. C. Ecclesia. Nr. 39.

7) K. v. t. lt. D. Nr. 21. K. v. ny. lt. lajstl. K. v. t. lt. Cassovia. Nr. 29. F. X./VI. 292. 644. K. v. ny. lt. 17. szb. másolat. Z. O. VIII. 172. 267. 322.

8) Melczer okl. 60. K. v. ny. lt. 173. 184. F. X./VII. 366. 368.

9) F. X./VII. 716. 754. K. v. ny. lt. 215. Melczer okl. 67.

10) K. v. ny. lt. 284. K. v. t. lt. D. Nr. 27.

11) K. v. ny. lt. 457.

12) K. v. t. lt. Z. Gytze. Nr. 8. Melczer okl. 116. 129. K. ny. lt. 19192. K. v. t. lt. D. 35. 38. K. v. ny. lt. 628. 635. 648.

13) K. v. t. lt. Qu. Miscellanea. Nr. 6.

14) K. v. t. lt. C. 62. E. 20. K. v. ny. lt. 874. 898. 18124.

15) K. v. ny. lt. 1013. 950. K. v. t. lt. C. 66.

16) K. v. t. lt. C. 71. 72.

17) K. v. ny. lt. 1065. és lajstl. K. v. t. lt. C. Ecclesia. 17. 19.

18) A. O. I. 421.

19) Z. U. IV. 621.

20) A. O. VI. 336.

21) K. v. ny. lt. 17. szb. másolat.

22) F. VIII./IV. 524.

23) A. O. VI. 336.

(1521.)¹⁾. *Kanonokok*: Péter olvasó kanonokok (1355.)²⁾ Péter örkanonok (1386.)³⁾ Ágoston éneklő kanonok (clericus-chori 1351—1353.)⁴⁾ Péter, Balázs (1379.)⁵⁾ Egyed (1404.)⁶⁾ András (1435.)⁷⁾ káptalani tagok (presbyter), míg Ábrahám fráter 1334-ben a konvent fizetőtiszta (provisor).⁸⁾

Jászó község plébánosai Miklós (1314—1317.)⁹⁾ Máté (1347.)¹⁰⁾ Mihály (1516), kinek káplánja Balázs.¹¹⁾

6.

A benczéseknek a Boldogságos Szűzről nevezett *széplaki apátság* 1280-ban¹²⁾ már fennáll s első ismert apátja (1288.) János.¹³⁾ Kegyura s valószínűen alapítója is az Aba nemzetiség volt. Amadé fiairól a királyra¹⁴⁾, majd a Rozgonyiakra száll, akik 1471-ben¹⁵⁾ az apáti méltóságot Toklár János kassai főbíró fiának, Istvánnak adományozzák, de 1521-ben már ismét a király ajándékozta el Szathmáry György pécsi püspök kérelmére Chewff Jánosnak.¹⁶⁾

Birtokai jól művelt szántóföldekkel, szőlőkkel¹⁷⁾ a Hernád, Tárca és Iisva folyók közt feküdtek.¹⁸⁾ Péter apát alatt (1344.) a széplaki előfokon levő birtokrészükön, amely Kassával határos, a rend a szőlőművelésre engedélyt ad oly módon, hogy a szőlő tulajdonosa köteles a tizedet megadni s azonfelül

1) Kemény L. A reformáció Kassán. 48. l.

2) U. o.

3) H. O. VII. 421.

4) K. v. ny. lt. lajstl.

5) K. v. t. lt. A. Cassovia. Nr. 24.

6) F. X./IV. 334.

7) F. X./VII. 716.

8) A. O. III. 96.

9) F. VIII./I. 542. A. O. I. 341. K. v. t. lt. Cassovia Nr. 19.

10) A. O. V. 55.

11) K. v. t. lt. C. Nr. 70.

12) Sztáray oklt. I. 26. F. V./III. 61.

13) Z. O. III. 240

14) U. o.

15) K. v. t. lt. N. N. Miscellanea. Nr. 54.

16) K. v. ny. lt. 1024.

17) K. v. t. lt. A. Cassovia. Nr. 11.

18) F. VIII./IV. 254.

minden 120 vedres hordó után két garast fizet, amit ha elmulaszt, 12 garassal tartozik; a szüret megtartását pedig egy-két nappal előbb be kell jelenteniök, hogy a tizedbor összegyűjtésére a káptalan az edényeket előkészíttesse.¹⁾

Apátjai : János (1288.),²⁾ Szigfrid (1328.),³⁾ János 1330—1337.),⁴⁾ Péter (1344.),⁵⁾ Lőrincz (1353.),⁶⁾ Demeter (1364.),⁷⁾ Pál (1379.),⁸⁾ János (1383.),⁹⁾ Konrád (1401.),¹⁰⁾ Mihály (1410.),¹¹⁾ István (1435.),¹²⁾ Toklár István (1471.),¹³⁾ Mihály (1488—1493.),¹⁴⁾ János (1499.),¹⁵⁾ Vas Pál (1503.),¹⁶⁾ András (1513—1519.),¹⁷⁾ Chewff János (1521.).¹⁸⁾

Széplak községben sz. Miklós egyháza áll, melynek kegyura (1371.) Széplaki Péterfia Fülöp.¹⁹⁾

A sz. Miklósról nevezett *mislyei prépostság*ot a Lapis-patakiak ősei alapították, Nagy-Mislye, Kisfalud, Bologl és Olsva abauji, Boroszló és János (?) sárosi falvakat s az ugyanitt fekvő Mérc felét adván alapítványul.²⁰⁾ Első ismert apátja, Mihály mester (1288—1297).²¹⁾ A káptalan 1289-ben hiteles okiratot ad ki.²²⁾ Övék volt a Sajó mellett Zemplénben

¹⁾ K. v. ny. lt. 19151. Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle II. évf. 1895. A szőlőművelés történetéhez Abaujvármegyében.

²⁾ Z. O. III. 240.

³⁾ K. v. t. lt. A. A. Széplak. Nr. 1.

⁴⁾ U. o. T. Jeszenői. Nr. 2. 6. F. VIII./III. 506.

⁵⁾ K. v. ny. lt. 19151.

⁶⁾ U. o. lajstl.

⁷⁾ Z. O. III. 240.

⁸⁾ K. v. t. lt. Cassovia. Nr. 24.

⁹⁾ Z. O. V. 231.

¹⁰⁾ K. v. ny. lt. 9.

¹¹⁾ U. o. 71.

¹²⁾ F. X./VII. 716.

¹³⁾ K. v. t. lt. N. N. Miscellanea. Nr. 54.

¹⁴⁾ Melczér oklt. 129. K. v. ny. lt. 19192.

¹⁵⁾ K. v. t. lt. S. Darholcz. 19.

¹⁶⁾ K. v. ny. lt. 826.

¹⁷⁾ U. o. 907. K. v. t. lt. Qu. Nádasd. Nr. 2.

¹⁸⁾ K. v. ny. lt. 1024.

¹⁹⁾ K. v. t. lt. A. A. Széplak. Nr. 2.

²⁰⁾ F. X./VII. 642. 646.

²¹⁾ Z. O. III. 240. W. X. 218. XII. 609.

²²⁾ F. V/III. 473.

fekvő Keren is, melyet Péter prépost Csanád egri püspöknek átenged 1325-ben Egyházas-Mislye, Fel-Mislye, Bologd, Boroszló és Mérc falvak püspöki dézsmájáért, évenként két budai márkával toldván azt meg a prépost.¹⁾ Györgyi Német János 1390-ben Györgyivel,²⁾ 1398-ban Somosi János az abauji llsvával gyarapítják az apátságot.³⁾

A prépostság apátjai: Mihály (1288—1297),⁴⁾ Péter (1217—1332),⁵⁾ László (1352),⁶⁾ László (1396), ez évben a bécsi egyetem bölcséleti karának hallgatója,⁷⁾ Balázs (1398),⁸⁾ Tamás (1403),⁹⁾ Dömjén (1435),¹⁰⁾ Szathmáry János (1501)¹¹⁾ és Fülöp (1518—1527), akinek káplánja János.¹²⁾

Középnémetiben, a Hernádon levő szigeten 1319-ben Egyed, ágoston-rendi remete sz. László tiszteletére kápolnát építtetett, amelyben a szent király ereklyéjét, — egyik ujjának középipét — őrizték. Márton, egri püspök a szent helyhez zárandoklóknak negyvennapig bűnbocsánatot engedélyezett s annak kinyerése végett Drugeth Fülöp is közbenjárván, azt Tamás esztergomi érsek is jóváhagyta.¹³⁾

Göncön a pálosok sz. Katalinról nevezett kolostorát Nagy Lajos alapította 1371-ben.¹⁴⁾ Perjetük 1495-ben Imre.¹⁵⁾

Göncön a 15. században ismeretlen-rendű kolostor is állott fenn, melyet Gönci boldogasszonynak neveztek. 1438-ban

¹⁾ K. v. t. lt. U. Mislye. Nr. 1.

²⁾ U. o. Nr. 3.

³⁾ U. o. Nr. 5. és U. Somosi 5. Z. O. IV. 145. 307.

⁴⁾ W. X. 218. XII. 609. Z. O. III. 240.

⁵⁾ A. O. I. 414. F. VIII/III. 506. K. v. t. lt. U. Bekényi. Nr. 1. U. o. U. Mislye. Nr. 1. 2.

⁶⁾ A. O. V. 627.

⁷⁾ Fraknói V., Magyarországi tanárok és tanulók a bécsi egyetemen. 1874. 39. lap.

⁸⁾ K. v. t. lt. U. Mislye. Nr. 5.

⁹⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

¹⁰⁾ F. X/VII. 642. 646.

¹¹⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

¹²⁾ K. v. t. lt. 9. qu. Czecei. Nr. 1. K. v. ny. lt. 1176. és lajstl. K. v. j. k.

¹³⁾ A. O. I. 531. 540.

¹⁴⁾ Csánki I. 198. Orsz. lt. Dipl. 15088, 19013.

¹⁵⁾ U. o. 20277.

Cuprar György telkibányai lakos a szántói Csatárhegyen levő szőlőjét s Teikibányán levő malmát hagyja a zárdára.¹⁾ Perjele 1428-ban Gál.²⁾

Kéren Szántó irányában karthausi kolostor állt.³⁾

Az iskolaügyről alig vannak adataink. Szepsiben 1458-ban Simon,⁴⁾ Mislyén 1493-ban Barnabás,⁵⁾ Szántón 1516-ban Lőrincz⁶⁾ a tanító; Gergely (1524) Somodiban.⁷⁾ 1517-ben Szikszón⁸⁾ is van tanító; Nagy-Idán 1520-ban Miklós orgonista említettik.⁹⁾

Talán a homrogi iskolamestert kell keresnünk Pálban, akit oklevelünk (1519) *magisternek* nevez.¹⁰⁾

Birtokviszonyok.

1.

Abaujvármegye területén az Árpádok korszakában az uralkodó ház és az Aba nemzetség osztozott.

A nagy kiterjedésű Ujvármegyének a mai Abaujvármegyét alkotó részében királyi vagyis várbirtokok voltak Bocsárd, Csany, Golop, Forró, Devecser, Fancsal, Gönc, Zsujta, Kaetativ (?), Kércs, Szaka ma Nádasd, Enyicke, Fel-Gönyű, Mislóka, Detek, Vadász, Gyanda, Vezekény, Deménföldre, Rozgony, Kassa, Füzér, Komlós, Nyiri, Kápolna, Teleki később Telkibánya, Vereng, Ratka, Kanászföldre, Koycha, Ders-Teleki, Biste, Ináncs, Rás, Lapispatak, Fáj, Szina és Szalánc.¹¹⁾

¹⁾ Orsz. lvt. Dipl. 13:91.

²⁾ U. o. 11976.

³⁾ Nátafalussy K. id. m. 71.

⁴⁾ Dr. Békefi Remig. A népoktatás története Magyarországon 1540-ig. Budapest. 1906. 296. l.

⁵⁾ Kassa város jegyzőkönyve.

⁶⁾ U. o.

⁷⁾ Kassa v. lvt. lajstr.

⁸⁾ K. v. ny. lt. 978. sz.

⁹⁾ Kassa város jegyzők.

¹⁰⁾ U. o. 999.

¹¹⁾ F. IV/1. 286. IV/II. 317. IV/III. 77. 297. 410. 416. H. O. VIII. 167. Z. O. III. 1. W. V. 169. VII. 212. VIII. 33. 225. 255. IX. 34. XII. 12.

E helységek szolgáltak a *királyi várak* fentartására, melyeknek száma a tatárjárás után megnövekedett. Abaujban a 13. század végén már fennállanak Boldogkő, Füzér, Göncz, Regéc és Szalánc vára.

Füzér várát s a hozzátartozó uradalmat, mely tizenegy faluból áll — Füzér, Komlós, Nyiri, Kápolna, Teleki, Vereng, Ratka, Kanászfölde, Kajata, Dersteleki és Biste — 1270-ben Endre fiai, Demeter és Mihály nyerik el királyi adományul.¹⁾ Zsigmond alatt ismét királyi vár s 1389-ben a Perényiek kapják adományul. A uradalomhoz fűződik az 15. században Pusztafalu, Radvány, Pálháza és Középnémeti.²⁾

A vizsolyi terület tiz faluja, mint már említettük, a királynék birtoka volt. Közülök Fel-, Közép- és Al-németit IV. László dajkája, Menna, királyi adományul nyeri.³⁾

V. István, még mint kisebbik király 1262-ben Forrót, Devecsert, Fancsalt, Göncöt és Zsujtát a királyné tárnokmesterének, Aladárnak adományozza;⁴⁾ ugyanő a Rozgonyiak ősenek, a hős Rénold mesternek, ki az isaszegi csatában Henrik bánt lándzsájával lováról levetvén, foglyul ejti, 1265-ben Rozgonyt s már mint főlovászmesterének (1270.) Raásföldét, Lapispatakot és Szaláncot;⁵⁾ 1265-ben Hertvig toboli várnagynak és testvérének, Henriknek, Kompolt fiainak Szakát (Nádasd);⁶⁾ 1271-ben Forrót és Ináncsot országbirájának, Miklósnak⁷⁾

Kún László 1274-ben Detek földjét a csehekkel szemben vitézkedett Kenézfia Jánosnak és Gergelyfia Pálnak adományozza.⁸⁾ 1279-ben Lőrincz, zólyomi ispán fiának, Miklósnak, a Vadászyak ősenek Vadászt, Gyandát, Vezekényt és Deménföldét. Miklós István és László királyok alatt a csehek ellen harcolt; ott volt a stillfridi ütközetben, hol sokakat

¹⁾ W. VIII. 255

²⁾ Csánki id. m. I. 197.

³⁾ W. X. 180.

⁴⁾ W. VIII. 33. Eözd és Gutha helyett Gönc és Zsujta a helyes.

⁵⁾ F. IV./III. 416. W. IX. 34. XII. 12.

⁶⁾ F. IV./III. 297.

⁷⁾ W. VIII. 225.

⁸⁾ H. O. VIII. 167.

megsebesített s nem keveseket megölt; de legnagyobb érdemétől rója fel királya, hogy midőn az ország bárói Fővénynél vele szembeszálltak, Miklós az ő oldalán harcolt,¹⁾ Hűtlensége révén vesztí el e javakat az utolsó Vadász (1403.) s azokat *Perényi Imre* nyeri el.²⁾

III. Endre a Miszla, Csermely, Béla és Kis-Gölnic patakok közt levő területet 1297-ben Jánosnak, a Herbord kamaraispán fiának adja.³⁾

2.

Az Aba nemzetség birtokában volt „a mai Hevesvármegye nagy része, a Taktaköz, Abaujvármegye nagy része Sárosmegye egy részével, körülbelől Gönc-től fel, egész közel Eperjes város szomszédságáig”⁴⁾

Vármegyénk területén birják Al-Gárd, Aszaló, Bogdány, Bőd, Csákány, a két Csáj, Enyicke, Gagy, Garadna, Gyanda, Györgyi, Györke, Nagy-Ida, Jurk(?), Kajata, Kemej, Komlós, Lengyelfalva, Literi, Myzluk (Miszlóka), Nádasd, Olaszispántelke, Olcsvár, Olsva, Pólyi, Románteleg, Ruzska, Zsebes, Zsup, Szalánc, Szemere, Széplak, Szikszó, Pető-Szinnye, Szkáros, Téhány, Vendégi és Zsadány falvakat,⁵⁾ melyek nagy részét a 14. század folyamán elvesztik.

1330-ban Drugeth Vilmos, a hatalmas sárosi és abaujvári ispán apjától örökölt négy sárosmegyei faluját elcseréli a Szalánczyakkal Szalánc váráért s hozzátartozó Szalánc, Olaszispántelke, Olcsvár falvakért s Ruzska feléért;⁶⁾ az Abák birtokai közül pedig 1335-ben az ő kezére jutnak Nádasd, Zsadány, Szkaros, Alsó- és Felső-Csáj, Ilsva, Bogdány, Lengyelfalva, Fel-Nádasd és részben Széplak.⁷⁾ Szalánc vára és nyolc faluja 1387-től a *Losonczyaké*.⁸⁾

¹⁾ Z. O. III. 1.

²⁾ U. o. V. 346. 359.

³⁾ W. V. 169.

⁴⁾ Csoma id. m. 2. 1.

⁵⁾ Dr. Wertner Mór, A magyar nemzetségek a 14. század közepeig. 25—32. II.

⁶⁾ F. VIII/III. 512.

⁷⁾ F. VIII/VII. 272.

⁸⁾ Csánki id. m. 197.

Az olnódi Czudarok 1352-ben a fiutódok nélkül elhalt Fonyi Balázs birtokait — Abaujban Fonyt és Ongát — birják, a király fiusítván Balázs leányát, Anythot, Czudar Péter diösgyőri várnagy nejét.¹⁾ A Czudarok veszik zálogba a királyi Boldogkővárát 1388-ban 8838 frton, majd 1396-ban 10830 frton. A vár 1427—1453-ig a Brankovics György kezén van. 1461-ben Mátyás a Parlagiaknak adományozza, 1467-ben Kassának veti zálogba, de 1471-ben már ismét a a magáének mondja. Tartozékai: Vizsoly, Szerencs, Novaj, Abatelke, Ujfalu, Arka, Boldogkő, Rád és Baskó. Az olnódi Czudarok birtoka 1470-ben a *Rozgonyiakra* száll.²⁾

A Perényiek őse Orbán még III. Endrétől nyeri adományul Perényt. 1378-ban az abauji Szegedet,³⁾ 1386-ban Alsó-Regmeczet birják,⁴⁾ 1402-ben beregmegyei birtokukért cserébe kapják Nagyidát, Komaróczót, Szesztát, Csécset, Makranczot és Bodolót⁵⁾ s az övék lesz Láncz, Detek, Pányok, Zsujta, Abaujvár, Közép-, Hernád- és Sándor-Németi, Szikszó, Ujfalu, Sziget és három pusztá: Zsadány, Szinnye és Zsobrakháza, továbbá Kelecsény, Kemencze, Bőd, Csákány, Zsir, Ránk, Bátyok, Bordafalva, Szina, Selyeb, Jánosd és a füzéri uradalom.⁶⁾

1403-ban az agg Izsépy Péter Ruszka birtokát a Perényi Péter familiárisaira, Tabajdi Bertalan, Antal és Kornisra hagyja.⁷⁾

Gönczöt 1406-ban *Bebek Imre* fiai, András és László birják,⁸⁾ majd 1501-ben Szapolyai István nádor a szepesi káptalannak adja.⁹⁾

A nagyváradi egyház 1407-től Aszalót és Beechet birja Zsigmond király adományából.¹⁰⁾

1409-ben Pamlény, Encs és Ináncs Özdögei Bessenyő

¹⁾ A. O. V. 542. VI. 495.

²⁾ Csánki id. m. I. 197.

³⁾ Z. O. IV. 34.

⁴⁾ H. O. VII. 421.

⁵⁾ F. X./IV. 104.

⁶⁾ F. X./VII. 229. 233. 368.

⁷⁾ F. X./IV. 204. 210.

⁸⁾ Z. O. V. 442.

⁹⁾ Egyetemi könyvtár.

¹⁰⁾ F. X./IV. 613.

Pál kezére jut.¹⁾ Halála után — 1436. — birtokaiban Berencsi Sáfár István és fiai, Tornai Szilveszter és Vid az örökösök. 1439-ban Alsó-Méra is fele részben az övék.²⁾

A *Semseyek* 1426-ban a kihalt Chyrkék birtokait nyerik adományul, Abaujban Gárdot, Sz. Lőrincz pusztát, másnéven Fel-Gárdot, Pólyi és Mislóka felét, Enyiczke egyharmadát, részben Saczát és Ruszkát.³⁾

Kassa városa Mislókát és a két Tökést még a 14. század végén megszerzi s 1423-ban Kavecsányt, majd Baskát (1447.), Garadnát (1466.), Kalsát és Szebenyét (1480.) s 1491-ben birja Vécsét, Szurdokot, Arany-Idát, Ujfalut, Bukóczot, Hilyót, Szentvérképét — a mai Kassa-Béla — a Sároshoz tartozó Téhányt s birtokos Kis-Szinán és Lengyelfalván.⁴⁾ 1508-ben birja Forrót, mely előbb (1502.) 1500 forintban a Tótselymesi Tárczay János kezén volt.⁵⁾

A hűtlen Perényiek abauji birtokait, Nádasdot, Bogdánt, Lengyelfalvát, Szkárost, Zsadányt s részben Széplakot 1493-ban Tornai Benedek nyeri el.⁶⁾

A Rozgonyiak fiágának magvaszakadtával abauji birtokaik: Rozgony, Györke, Szepsi és Szina Rozgonyi István leányára Katalinra, *Báthory András* nejére, majd (1525.) Báthory Györgyre és Istvánra szállanak.⁷⁾

1517-ben a *Rákócziak* lépnek megyénk kötelékébe, megszerezvén Perényi Imre nádortól Felső-Vadászt és Selyebet.⁸⁾

Nemzetiség. Telepítés. Közgazdaság.

1.

A lakosság nemzetiségéről elsősorban a helynevek, a vizek és határok nevei világosítanak fel bennünket.

¹⁾ F. X./IV. 721. H. okl. 349.

²⁾ Z. O. VIII. 657. 666.

³⁾ F. X./VI. 815.

⁴⁾ Csánki id. m. I. 197. Az adományokról szóló oklevelek a város titkos levéltárában

⁵⁾ K. v. t. lt. K. Forró. Nr. 3. 5.

⁶⁾ Melczer oklvt. 129.

⁷⁾ K. v. t. lt. M. M. Batori. Nr. 2.

⁸⁾ Századok. 1875. 312. lap.

A Hernád folyó germán-eredetű neve még a honfoglalás előtt való korra mutat vissza, germán eredetű az Ardó (középfelnémet art, ard = szántóföld), Kassa (őfelnémet gasuoh, kasuah = szerzemény, legelő) és Kázmárk (középfelnémet gaiz = kecske; markt, mark = piac)¹⁾ helynevek is.

Községeink nevei azonban legnagyobb részt szláv és magyar eredetre vallanak s alakulásuk a honfoglalás után való időre esik.

Szláv eredetűek Kassa-Béla (belu = fehér), Novaj (novu = uj,) Tehány (tichu = csendes, nyugodt), Réka (reka = folyó), Arka, (jara = árok), Mortua (1255.),²⁾ (mrutva = holt víz), Torna (trunu = tövis), Debrőd (debr = völgy), Polyi (poljana = mezőség), Dobsza (dubu = tölgy vagy cserfa), Jászó (jasen = körisfa), Regete (rakita = fűzfa), Varócz (vrba = fűzfa), Lázi (Torna várm.) és Láz Bölzse határában (laz = gyepe), Rakocza (rakita = fűzfa), Kelecsény (klecane = karó, rőzse), Rákó (rak = rák), Kemencze (kameny = kő), Rudnok (rudina = ércbánya), Szaláncz, mely az Árpád-korban Szelencz (1270)³⁾ is (selo = üfés, szálás), Udvarnok (dvoru = udvar), Garadna (gradu = kerített hely), Kinizs (knezu = népfő), Csécs (szecs = vágás),⁴⁾ Szinye (svinye = sertés), Tapolcsány (tepla = meleg), Teresztenye (trszcina = sas), Blathan, Kassa határában (1271. blatho = sár)⁵⁾

Azomban a magyarság is korán rányomta bélyegét a földre. Forró határában 1246-ban a *kétfőközi* (jó = folyó ⁶⁾) elnevezéssel találkozunk, Szekeresfalva, a mai Szepsi, Széplak (1255), Szikszó (= szikes aszó, szikes völgy), Komlós, Füzér, Nyíri (1260), Nádasd (1286), Szántó, Hidvég (1275), Kápolna, Apáti magyar birtokosokról vagy lakosságról tanuskodnak.

Szurdok határában a királyné birtokain (1234) német

¹⁾ Borovszky S. A honfoglalás története. 68–97. lt

²⁾ W. XI. 410.

³⁾ W. XII. 12.

⁴⁾ Tagányi K. Magyar erdészeti okdevéltár.

⁵⁾ Tutko id. m. 204. l.

⁶⁾ W. VII. 212.

lakossággal találkozunk, ahol a királyné németjeinek földje (terra theutonicorum) említetik.¹⁾ Fel-, Közép- és Al-Németiben laktak, mint a helységek neve bizonyítja és Göncön, mely a Kuncz = Konrád névből eredt, továbbá Perény, Ruzska, Vizsoly, Egyházas-Vizsoly, Czece és Dobsza falvakban.²⁾

Miszlóka szintén német telepítés, amint neve: Deutschen-dorf is tanúsítja. Lakói közt még a múlt század első felében is voltak németek.

Gönc az egész középkoron át német marad. A község (1520) németül levelez;³⁾ a 15-ik század végén tanítója, majd papja, Thyr Mihály szintén.⁴⁾ A községből származott el Melczer András, — Kassa jegyzője (1521), majd (1535) bírájának — családja. 1520-ban egyik lakosának vezetékeve Mylchbauch.⁵⁾ A község építkezése mindmáig rávall az idegen eredetre.

Szepsi, német nevén Moldt, Moldau, bírája 1317-ben Chunkymanus; esküdtek ugyanakkor: Hannus sartor filius Menhardi, azaz János szabó a Menyhért fia, Corradus institor, Ivan, Hannus filius Albi Hensch, Engram.⁶⁾ 1351-ben Jakab esküdt,⁷⁾ 1359-ben bíró s Henschmann esküdt.⁸⁾ 1496-ban bírája Cley Márton s a lakosok közt Mecenseyfi Benedek, Kalmár, Literatus, Rósa, Schnesler nevűekkel találkozunk.⁹⁾ 1516-ban németül ír Kassához.¹⁰⁾

Telkibánya lakossága 1428-ban szemenszedett német. A bíró Kabishoept Miklós, az esküdtek: Pudeprucz Miklós, Windel János, Grawenpreu János, Pretschüppil János, Polner János; egyik lakosának neve Streytgesser. A jegyző neve János.¹¹⁾

¹⁾ W. VII. 545.

²⁾ Pauler id. műve. I. 442.

³⁾ K. v. ny. lt. lajstl.

⁴⁾ Tört. Tár. 1889. 794. I.

⁵⁾ K. v. ny. lt. lajstl.

⁶⁾ A. O. I. 433.

⁷⁾ A. O. V. 515.

⁸⁾ A. O. V. 516.

⁹⁾ K. v. t. I. D. Depositorium. Nr. 40.

¹⁰⁾ K. v. ny. lt. lajstl.

¹¹⁾ Orsz. lt. Dipl. 11976.

Szikszo birája 1406-ban Jacobus nobilis,¹⁾ 1414-ben Faber Miklós, esküdtek: Hungorfeyth, Beller, Chany (Csányi), Bothfia, két Veres, Zekeres, Habahethei, Zemjéni. Korczolyás sziksza lakos.²⁾ 1472-ben Csontos János sziksza biró, Dakó, Liber, Herke, Carnifex, Tharczy, Zathmar, Faber, Parvus, Dench, Bona, Damiani és Zombok esküdtek. Smokoda sziksza lakos.³⁾ 1525-ben Dakó Gergely a város birája.⁴⁾

Jászó birája 1496-ban Kyvnel Lőrinc, esküdtjei közül ismerjük Varga Györgyöt és Zabó Györgyöt.⁵⁾ 1517-ban Steer János jászai polgár.⁶⁾

Mecenzéf birája 1496-ban Placzkitl András, egyik esküdtje Grosz György és ottani lakosok: Schinder Tamás és Antal Tamás.⁷⁾

A kisebb községekről is maradtak fenn adataink.

Szina birája (villicus) 1317-ben László, esküdtjei Mikefia Mihály, Gál.⁸⁾

1477-ben Saczán Máté, Szentpéteri, Vég, Tomak, Pólyiban Byczora, Pál, Baló, Kiss, Mykó, Perge, Kisidán Német, Zsebesen Csorba nevű;⁹⁾ Vizsolyban Veres, Györe, Biró, Tót, Pecze, Szörös, Vas, Csoma, Farkas, Halmay, Gwnthe, Kántor, Nagy, Zabó, Gwthe;¹⁰⁾ Hejczén 1485-ben Fodor, Bak, Literatus, Molnos, Farkas, Király, Puczorka, Nádasdi, Lucska, Harapós, Zsellér, Bors, Horvát, Dávid, Panicz, Lovag, Molnár, Vég, Gönczi, Mészáros, Csomó, Kohnyás, Kovács, Buza, Ungi, Kondé, Dancs, Ágoston, Faber, Szaniszló, Veres, Paládi, Istenes, Bothnár, Kósa, Kolos, Thuba, Gewre, Pamaz, Köles, Varga, Major, Kardos, Csigai, Jósa, Gyeperyen, Nempti, Csóka, Pálfi, Csontos, Pető nevű jobbágyok laknak.¹¹⁾

1) Orsz. lt. Dipl. 9159.

2) U. o. 10258.

3) U. o.

4) K. v. ny. lt. iajstl.

5) K. v. t. lt. D. Depositorium. Nr. 40.

6) U. o. C. Ecclesia. Nr. 70.

7) U. o. D. Depositorium. Nr. 40.

8) A. O. I. 421.

9) K. v. ny. lt. 451.

10) K. v. ny. lt. 544.

11) Orsz. lt. Dipl. 19013.

A zsebesi bíró 1490-ben András Máté, zsebesi lakosok : Sándor, Neste, Sipos, Ádám, Csupor alias Vég, Hegedüs, Farkas, Literatus, Erős, Kopasz, ugyanily nevű van Mindszenten, Szenden Vad, Buzafalván, Szobonya¹⁾ és Tarnóczi ;²⁾ Komarócson (1493.) Mustár, Porkoláb, Bythes, Somogyi, Dagal, Thwl, Gergely, Kathy, Szesztán Sármáló, Áros, Rozsos, Bokros, Paczos, Zedlec, Huszár, Kiss, Király, Szabó, Török, Fagyas, Barta, Szőlössy, Bene, Devecseri, Toppantó, Bak, Nákos, Pozár, Zemel, Magócz, Gál, Bona, Iván, Myke, Régi ;³⁾ Perényben Zsoldos, Lukács, Barla, Nagyidán Kelemen, Makranczi, Csáki, Györgybiró, Sütő, Pap, Trochan, Tót, Oláh, Csécsen Turi, Dobze, Gewcze, Makranczon Balog, Literatus, Anios (Ányos), Tholdi, Bodolón Saalk, Szakács, Mikó, Bíró ;⁴⁾ 1498-ban Csécsen Nagy, Isó, Török, Kun, Dobzó, Geche, Jó, Boda, Szabó, Tót, Póka, Barta, Istenes, Nagy, Fodor.⁵⁾

1510-ben Forró bírāja Sárkány András,⁶⁾ Szántóé (1512.) Czako István,⁷⁾ olcsvári lakosok (1514. Szép, Horvát, Tót, Mikola, györkeiek Hegedüs, Varga, Tót, Sigor, Kovács, Puszka,⁸⁾ téhányiak Pásztor és Hegedüs.⁹⁾ a léhi bíró (1522.) Kozma Dömjén, esküdte Thót Ambrus.¹⁰⁾

(Folyt. köv.)

Kemény Lajos.

1) K. v. ny. lt. 650.

2) U. o. 651.

3) Orsz. lt. Dipl. 20080.

4) Orsz. lt. Dipl. 20080.

5) U. o.

6) K. v. t. lt. B. Privilegia. Nr. 61.

7) K. v. ny. lt. lajstl.

8) U. o.

9) U. o. 979.

10) U. o. lajstl.

II. Rákóczi Ferenc udvartartása.

Conventiója Szakács Demeternek szakácsságára, kinek is leszen fizetése esztendőre készpénz hung. flor. 25, két sing radnai posztója ulnarum Numero 7, két czipója napjában Nro. 2, egy itze bora napjában Nro. 1, két pár kordován csizmája, pár 2. Tartozik ő is jámborul, hiven és igazán szolgálni. Költ vetési mezőn levő táborunkban die 25. mensis Augusti anno 1703.

Conventiója Deési György mesternek szakácsságára, kinek leszen készpénz fizetése hung. flor. 70, két sing fajlondis posztója ulnarum Nro. 7, egy itze bora napjában Nro. 1, két czipója napjában Nro. 2, két pár kordován csizmája pár 2. Egy lovára széna, abrak. Tartozik ő is jámborul, hiven és igazán szolgálni. Költ a vetési mezőn levő táborunkban die 25. mensis Augusti anno 1703.

Conventiója Fekete Mihály sáfárnak, kinek leszen fizetése esztendeig készpénz husz forint, hung. fl. 20, hét sing remek posztó köntösnek uln. Nro. 7, két pár csizmája, pár Nro. 2, egy itze bora napjában 1, két czipója Nro. 2. Egy lovára széna s abrak. Étele a szakácsokkal. Költ vetési mezőn levő táborunkban die 25. Augusti anno. 1703.

Conventiója Sipos Ambrusnak muzsikásságára, kinek leszen fizetése esztendeig készpénz hung. fl. 30, három pár kordován csizma pár 3, fajlondis posztó köntösnek hét sing uln. Nro. 7, egy itze bora napjában 1, három czipója napjában Nro. 3. Konyháról két tál étke, egy lovára széna s abrak. Tartozik pedig ő is hiven és igazán szolgálni. Költ vetésnél levő táborunkban die 25. Aug. anno 1703.

Conventiója Sipos Mihálynak muzsikásságára, kinek is

leszen fizetése esztendeig készpénz hung. fl. 30, három pár csizma 3, hét sing radnai posztó köntösnek uln. Nro. 7, két czipója napjában Nro. 2, egy itze bora napjában 1. Konyháról étele. Tartozik ő és pedig hiven és igazán szolgálni. Költ Vetésnél levő táborunkban die 25. Auguszt. anno 1703.

Anno 1703. die 17. 7-bris kezdetik esztendeje Ujhelyi András szolgánknak, asztalnokságára leszen fizetése esztendeig készpénz flor. hung. 21, öt sing angliai posztó, szolgájára praemenda, három lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven és igazán szolgálni. Költ Szathmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Sigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Gersenyi Mihály étekfogónknak. kinek is leszen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgájára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven és igazán szolgálni. Költ Szathmár alatt levő táborunkban. Ao. 1703. die 18. 7-bris. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Sigmond.

Anno 1703, die 17. Septembris kezdetik esztendeje Nagyidai Sámuel étekfogónknak, kinek is étekfogására leszen fizetése esztendeig, készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgájára praemenda, két lovára abrak széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt lévő táborunkban die 18. Septembris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond m. p.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Pogány Gábor étekfogónknak, kinek is étekfogására leszen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35., öt sing angliai posztó, szolgájára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt lévő táborunkban die 18. Septembris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmeistere Bessenyei Zsigmond m. p.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Jász-Berinyi Zsigmond étekfogónknak, hinek is leszen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35., öt sing angliai posztó, szolgájára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunk-

ban die 18. anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmeistere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Bűjti Imre étekfogónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmeistere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Rátonyi Sándor étekfogónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmeistere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Rátonyi László étekfogónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Uray Zsigmond étekfogónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond m. p.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Pongrácz Pál étekfogónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond,

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje

Skotka János étekgónknak, kinek is fizetése lészen esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmeistere Bessenyei Zsigmond m. p.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Haris Sámuel étekgónknak, kinek is fizetése lészen esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Költ Szatmár alatt levő táborunkban die 18. 7-bris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 17. Septembris kezdetik esztendeje Csoknyai György étekgónknak, kinek is lészen fizetése esztendeig készpénz fl. hung. 35, öt sing angliai posztó, szolgáljára praemenda, két lovára abrak, széna. Tartozik ő is hiven s igazán szolgálni. Kelt Szatmár alatt levő táborunkban die 18. Septembris anno 1703. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond.

Anno 1703. die 19. 7-bris kezdetik esztendeje Szuhai Györgynek Szuhai Györgynek jágerségéért esztendeig való fizetése lészen ez szerint: készpénz fl. 25.

Anno 1703. die 30. 8-bris. 1703. die 24. 7-bris Király Mátyás szegődött lovászságra, esztendeig lészen fizetése készpénz fl. 14, remek mente, dolmány, nadrág csizma par: 3, süveg, kék szőr öv, fehér ruhára fl. 1

Anno 1703. die 24. 7-bris Krásznágh Sebestyén szegődött sáfárságra kegyelmes urunk ő nga szolgálatjára, esztendeig lészen fizetése készpénz fl. 24, páduai béllelt mente, dolmány, nadrág, csizma par 3.

Anno 1703. 24. 7-bris Nánási János szegődött pohárnokságra kegyelmes urunk ő nga szolgálatjára, esztendeig lészen fizetése készpénz fl. 36, fájlgyis posztó ulna. 7, csizma pár 3.

Anno 1703. die 29. 8-bris Munkácsy Sándor szegődött szakácsságra Kegyelmes urunk ő nga szolgálatjára esztendeig

leszen fizetése készpénz fl. 12, bélelt mente, dolmány, nadrág, csizma pár 3, buza cub. 3

Anno 1703. die 29. 8-bris Késmárky Tamásnak fütőségre esztendeig leszzen fizetése készpénz fl. 20, remek bélelt mente, dolmány, csizma pár 3, nadrág.

Anno 1703. die 29. 8-bris Jura Tamás állott étektfogóságra Kegyelmes urunk ő nga szolgálatjára; esztendeig leszzen fizetése készpénz fl. 35, fajlangyis posztó uln 5, két lovára abrak, széna, szolgájának praebenda.

Anno 1703. die 29. Auguszt. Szakács Demeter esztendeig való fizetése szakácsságért készpénz fl. 25, hét sing pádovai posztó, megkészítettén dolmányát s egy mentéjét is megbélelvén, két czipója napjába, egy icze bora napjába, három pár kordovány csizma.

Anno 1703 die 7-bris szegődött be lovászságra Kegyelmes urunk ő nga lovaihoz Pethő Benkő, esztendeig való fizetése készpénz fl. 8, remek dolmány, remek mente, remek nadrág, fekete süveg, három pár fekete csizma, köpönyeg, két ing, lábra való, egy szőr öv.

Anno 1703, die 19. Augusti. Szilágyi György mesternek esztendeig való fizetése szakácsságáért készpénz fl. 30, hét sing pádovai posztó, megkészítettén dolmányát, ugy béleltétvén mentéjét is, két czipó napjába, egy icze bor napjába, három pár kordovány csizma.

Anno 1703. die 20. 7-bris. Szuhai György esztendeig való fizetése jágerségiért készpénz fl. 25, zöld remek dolmány, zöld remek nadrág, három bokor csizma, bélelt mente, egy egy icze bor napjába, egy fekete süveg, bocskor szükségéhez képest, amennyit elnyőhet.

Hideg Mátyás esztendeig való fizetése jágerségiért készpénz fl. 25, zöld remek dolmány, zöld remek nadrág, három bokor csizma, bélelt mente, egy-egy icze bor napjába, fekete süveg, bocskor szükségéhez képest, amennyit elnyőhet.

Az inyas Gyurka esztendeig való fizetése jágerségiért készpénz fl. 25, zöld remek dolmány, zöld remek nadrág, három bokor csizma, bélelt mente, egy-egy icze bor napjába, egy fekete süveg, bocskor szükségéhez képest, amennyit elnyőhet.

Anno 1703. 20. 7-bris. Muka Mátyás esztendeig való fizetése jágerségiért készpénz fl. 25, zöld remek dolmány, zöld remek nadrág, három bokor csizma, bélelt mente, egy-egy icze bor napjában, egy fekete süveg, hocskor szükségéhez képest, amennyit elnyőhet.

Oláh Sámuel fizetése esztendeig peczérségiért készpénz fl. 12, zöld közlandis dolmány, nadrág, mente, három bokor csizma, egy fekete süveg.

Békési Mihály fizetése esztendeig mészároságáért készpénz hung. fl. 30, remek posztó ulnarium 7, csizma pár 3.

Anno 1703. die 17. Novembris. Kezdődik esztendeje Parács Györgynek Kegyelmes urunk ő nga méltóságos asztalát vadhussal tartó jágerségi kötelességre, melyért leszen fizetése készpénz fl. hung. 50, három pár csizma 3, mentéje, dolmánya, nadrága hasonló, mint a több jágereknél leszen, napjában két icze bora just. 2, husa hasonlóképen eledelére libr. 2, mellyért tartozik ő fogyhatatlanul teljes tehetsége szerint Kegyelmes urunk asztalát, több társaival együtt industriálódván, vadhussal tartani. In castrois ad Tokay die et Anno supranotato.

Anno 1703. 1-ma Novembris. Kezdődik esztendeje Horváth Mátyásnak Kegyelmes urunk ő nga méltóságos asztalát vadhussal tartó jágerségi kötelességére, melyért leszen fizetése készpénz hung fl. 36, egész liberia köntöse készen, napjába két icze bora 2, praebenda husa libr. 3, három pár csizmája pár Nro. 3, kiért tartozik ő is hivatalos szolgálatjában serényül, hiven és igazán szolgálni, s Kegyelmes urunk ő nga asztalát, valamint tehetsége szerint lehet, vadhussal foglalkozás nélkül igyekezni tartani. In castrois ad Tokay positus die et anno, ut supra.

Anno 1703. die 17. Novembris. Kezdetik esztendeje Kovács Istvánnak lovászságra Kegyelmes urunk ő nga paripáinál, kinek is leszen fizetése esztendeig készpénz fl. 8, remek dolmány, mente, nadrág készen, egy köpönyeg, egy salavardi, három pár csizma, két pár fejér ruha avagy fl. 2, süveg fekete, öv vagy fl. 1. Ő is tartozik hiti szerént egész esztendeig engedelmességgel, igazán, hűségesen és serényen

szolgálni, kezére bízott alkalmatosságokról is annak idejében számot adni. In castris ad Tokaj positis die anno, ut supra.

Anno 1703. 10. Novembris. Kezdődik az ország tizenkét postáinak esztendejek. Lészen készpénz fizetések menstruatim¹⁾ egynek-egynek fl. 6. Napjában Kegyelmes urunk udvaránál két-két icze borok, két-két font husok, kenyerek elégséges, egy-egy postalovakra abrakjok, szénájok, négy lóra computálván egy véka abrakot.

Anno 1703. (?) Novembris. Étekgógók esztendeje kezdetvén, ugymint Tornallyai Márton, Jászay László, Szen-Marjai Imre és Ignezi Ferenc a szokott conventióra.

Anno 1703. die 1. Decembris kezdetik esztendeje Losonczi Zsigmondnak étekgógásáért, esztendeig való fizetése leszen, mint a többinek.

Anno eodem die ejusdem Turi Sámuelnek esztendeig való fizetése, mint az előbbieneknek.

Anno 1703. die 10. Decembris kezdetik esztendeje Zilahi Mártonnak, jágerségre esztendeig való fizetése leszen készpénz fl. 20, zöld remek dolmány és nadrág, három bokor csizma, béllett mente, egy-egy ice bor napjában, egy fekete süveg, bocskora szükségéhez képest, amennyit elnyőhet. Kegyelmes urunk ő nga hoffmestere Bessenyei Zsigmond m. p.

Anno 1707. die 1. Martii kezdetik esztendeje tekintetes nemzetes Otlik György uramnak, hoffmesternek. Fizetése ő kegyelmének készpénz R. 1300, kőso hatszáz, lovak ő kegyelmének egyszer is, mászor is comissariustól, 19 pár fekete csizmát, egyet R. 1 kr. 30, mely teszen R. 47 kr. 30, item két köpenyeget R. 9., 80 sing vásznat per den. 18 facit hung. flor. 14 d. 40, 20 Junii Győri Pétertől réfes²⁾ másfél fertál angliát R. 10 kr. 23, 25 X-bris Jászai urtól 25 sing angliai, 3 vég remek, ujjon 12 sing R. 255, egy vég paduait is Jászai urtól 36, nyolc sing remeket 12.

(Eredetie az Országos Levéltárban.)

Szabó Adorján.

¹⁾ Havonként.

²⁾ Rőfös.

CSALÁDTÖRTÉNET.

Abauj- és Torna-vármegye nemeseinek összeírásai.

Torna-vármegye nemesi összeírásai.

Torna-vármegye legrégibb nemesi összeírását az 1660-ik évi közgyűlési jegyzőkönyv őrízte meg,¹⁾ mely járasonként külön sorolja fel a fő- és birtokos nemeseket és külön az armalistákat, megjelölve az általuk fizetett taksákat is. A megye csak két járásra volt felosztva, a Felsőre és Alsóra.

I. Az 1660. évi nemesi összeírás.

1. Birtokos nemések:

1. Felső járás.²⁾

Andrássy Mátyás (Hárskút) 9 frt.
Andrássy Miklós (Dernő) 10 frt.
Barakonyi Ferenc (Torna) 10 frt.³⁾
Becs Miklósné (Zsarnó) 11 frt.
Gecsei Zsigmond (Szádelč) 2 frt.
Halmi Gábor (Méhész) 12 frt.

¹⁾ Torna vm. Közgy. Jegyzőkönyve 1660. fol. 44—51.

²⁾ Miskolczi Gergely szolgabíró járása.

³⁾ A költő.

Horváth Ferenc (Zsarnó) 2 frt.
 Jánoki Gáspár (Szádelő) 1 frt 50 den.
 Jánoki Mihály (Szádelő) 5 frt.
 Kolos Mihály (Zsarnó) 1 frt.
 Kozma István (Hidvégardó) 1 frt.
 Olcsvári István (Szádelő) 1 frt. 24 den.
 Péderi János (Szádelő) 1 frt. 50 den.
 Török Bálint (Zsarnó) 3 frt.

2. Alsó járás.¹⁾

Apaffi István (Szin) 6 frt.
 Aszalai Mátyás (Varbócz) 1 frt. 50 den.
 Bak János (Becskeháza) 50 den.
 Bárczai György (Petri) 2 frt. 40 den.
 Bárczai Sámuelné (Petri) 2 frt. 40 den.
 Bocskai István (Varbócz) 4 frt.
 Dévényi Péter (Jósvafő) 1 frt. 50 den.
 Fáy László (Jósvafő) 50 den.
 Feirvári Zsigmond (Jósvafő) 48 den.
 Forgács György (Egerszeg) 5 frt.
 Giczei István (Szelice) 2 frt.
 Győri Gergely (Szin) 1 frt. 24 den.
 Gyulafi László (Szin) 3 frt.
 Király Imre (Varbóc) 2 frt.
 Komjáthi Ferenc (Komjáthi) 3 frt.
 Komjáthi István (Komjáthi) 3 frt. 60 den.
 Komjáthi Márton (Komjáthi) 1 frt. 50 den.
 Komjáthi Miklós (Komjáthi) 36 den.
 Komjáthi Tamásné (Komjáthi) 80 den.
 Komjáthi Zsigmond (Komjáthi) 3 frt. 60 den.
 Lenkei Györgyné (Lenke) 4 frt.
 Magyar István (Komjáthi) 3 frt.
 Nikházi István (Nádas) 51 den.
 Pécsi Gáspár (Jósvafő) 80 den.
 Pongrácz Kristóf (Jósvafő) 1 frt. 50 den.
 Méltóságos Rákóczi György (Szin) 6 frt.

¹⁾ Komjáthi Ferenc szolgabíró járása.

Sulyok Ferenc (Jósvafő) 48 den.
 Szepessi Pál (Perkupa) 11 frt.
 Széki Péter (Becskeháza) 1 frt. 50 den.
 Szini András (Teresztenye) 6 frt.
 Szirmai Péter (Kápolna) 5 frt.
 Tökölyi Zsigmond (Jósvafő) 4 frt.
 Zajdó János (Szelice) 4 frt.
 Zákány András (Perkupa) 8 frt.

2. Armalista nemesek.

1. Felső járás

Atmás.

Bakó István 1 frt. 50 den.
 Holecs András 2 f.
 Istvánffy Mátyás
 Körtvélyessi János 11 d.
 Szalai Mihály 60 d.
 Vajda Móricz 12 d.

Barka.

Almássy János 24 d.
 Bodnár András 28 d.
 Özv. Bodnár Jakabné 6 d.

Görgő.

Angyal János 24 d.
 Bartók Demeter 1 f.
 Bartók Mihály 1 f. 24 d.
 Beregszászi Lőrincz 15 d.
 Farkas János 24 d.
 Özv. Farkas Máténé 12 d.
 Farkas Péter 60 d.
 Jobbágy Benedek 48 d.
 Jobbágy István 18 d.
 Özv. Jobbágy Istvánné 18 d.
 Jobbágy János 1 f.
 Jobbágy Lőrincz 18 d.

Jobbágy Mihály 12 d.
 Kis Jobbágy Istvánné 12 d.
 Lucskai Pap János 15 d.
 Miskolczy Gergely szolgabíró
 1 f. 24 d.
 Molnár István 24 d.
 Német Tamás 51 d.
 Pap lásd Lucskai
 1 Péderi András 60 d.
 2. Péderi András 13 d.
 Özv. Péderi Mártonné 75 d.
 Péderi Mihály 15 d.
 Rajczi András 48 d.
 Varga István 60 d.

Hárskút.

Orbán Imre 36 d.
 Orbán János 40 d.

Hidvégardó.

Kazai János 1 f. 24 d.
 Kovács István 1 f.
 Kovács Márton 1 f.
 Özv. Kozma Gergelyné 6 d.

Lucska.

Pap János 60 d.

Torna.

Özv. Horváth Györgyné 6 d.
 Özv. Horváth Lászlóné 24 d.
 Pater Kardos István (?) 12 d.

Vendégi.

Füzi István 1 f. 24 d.
 Füzi János 1 f. 24 d.

Zsarnó.

Lucskai Mihály 60 d.
 Magyar Pál 12 d.
 Pontos György 18 d.
 Pontos János 60 d.
 Pontos Pál 15 d.
 Sóri Gergely 60 d.
 Sóri Mikóls 12 d.
 Özv. Szegedi Pálné 50 d.
 Szőlősi Mátyás 30 d.
 Tuszo János 40 d.
 Vadas János 60 d.

*2. Alsó járás.**Barakony.*

Pálur István 36 d.
 Pálur Mihály 18 d.

Becskeháza.

Székely János 18 d.

Egerszeg.

Tösér János 12 d.

Jósvafő.

Dali Gábor
 Dali György
 Deli István 1 f.

Deli János 1 f.
 Maxa Péter 60 d.
 Tarczali Gábor 12 d.

Komjáti.

Csodó András 36 d.
 Komjáti Gábor 24 d.
 Komjáti János 48 d.
 Komjáti Péter 30 d.
 Osvárt Mátyás 12 d.

Nádasd.

Csuda Gergely 1 f. 50 d.
 Farkas Péterné 30 d.
 Kerepessi János 1 f. 50 d.
 Kovács István 42 d.
 Lóczi János 24 d.
 Nagy Vati János 80 d.
 Pogonyi Ferencz 40 d.
 Pogonyi István s Mihály 80 d.
 Özv. Pogonyiné 60 d.
 Szabó István 12 d.
 Szabó Mihály 12 d.
 Székely Péter 1 f
 Vati lásd Nagy.

Perkupa.

Kovács Péter 24 d.
 Máthé György 18 d.
 Máthé János 18 d.

Szegliget.

Görgei János 4 f. 50 d.

Szelicze.

Bacsa György 12 d.
 Bacsa Márton 18 d.
 Monos János 30 d.

Szakál János 30 d.
 Szakál Márton 36 d.
 Szakál Péter 24 d.
 Szakaly Mihály 30 d.

Szin.

Horváth András 1 f.
 Isoó Mátyás 24 d.
 Jóna István 50 d.

Jóna Tamás 60 d.
 Jóna Zsigmond 60 d.
 Oláh Jakab 18 d.
 Szalóczi Sándor 60 d.
 Szegő Gergely 12 d.

Teresztenye.

Biró Gergely 50 d.

Kassán lakó nemesek adólajstroma.

I. Lipót király kormánya hozta be a portiónak elnevezett adónemet, amelyet a nemesség is köteles volt fizetni. Az 1691-ik évben a Kassa városára kivetett ilyen adóból 35 portió, vagyis az egész évi adónak 35-öde a városban lakó nemességre esett, ami havonként 223 magyar magyar forintra rugott.

A lajstrom ez:

Prima limitatio.¹⁾

Anno 1691. die 21. Novembris. Defalcatio 35 portionum pro nobilitate Cassoviensium, quae 35 portiones pro uno mense faciunt florenos hungaricales 223.

	Anno praeterito solverunt ²⁾ flor. den.	Jam solvere debentur ³⁾ flor. den.	Defalcantur ⁴⁾ flor. den.
Georgius Ujfalusi	2.55	2.55	Nihil.
Domus Semseiana	34.20	26.—	8.20
Georgius Pelsőczy	9.—	7.—	2.—
Gábel Dolinai	20.60	18.—	2.60
Domus Tárkániana	14.—	5.—	9.—

¹⁾ Adóketés.

²⁾ A múlt évben fizettek.

³⁾ Ez évben fizetni kötelesek.

⁴⁾ Ez évi lerovás.

Seminarium Kisdianum ¹⁾ . . .	15.45	12.—	3.45
Domus Karoliana	30.—	27.—	3.—
Andreas Szabó de Vajda . . .	6.—	6.—	—, —
Adamus Sztankai a domo Jánoki	8.54	7.—	1.54
Michael Kecskeméthy	18.—	12.—	6.—
Relicta Hanvaiana	18.—	14.—	3.—
Relicta Madariana cum filio .	9.40	6.—	3.40
Stephanus Kormos	9.—	8.—	2.—
Franciscus Belényessi	5.13	5.—	—, 13
Michael Rósa	6.—	5.—	1.—
Haeredes Göncziani	8.54	7.—	1.54
Franciscus Barkóczi	6.—	6.—	—, —
Michael Demeczki	14.—	10 —	4.—
Ioannes Pattantyus	12.—	9.—	3.—
Paulus Kis	5.99	4.—	1.99
Stephanus Varró	3.72	3 —	—, 72
Georgius Mathóczi	5.15	3.—	2.15
Relicta Georgii Szenczi	7.26	5.—	2.26
Valentinus Veres	10.26	9.—	1.26
Relicta Mathiae Veres	8.54	8.—	— 54
Comes Franciscus Barkóczi .	41.04	36.—	5.04
Ioannes Gránáth	12.—	9.—	3.—
(Az első oldal összege) .	395.89	322.55	75.42
Ladislau Szentivány	12.42	10.—	2.42
Sigismundus Holló	27.—	25.—	2.—
Ioannes Guldenfinger	10.26	8.—	2.26
Stephanus Udvarhely cum fratre			
Nikházy	46.—	24.—	22.—
Ibidem relictá Váradiana . . .	15.—	9.—	6.—
Mathias Marczibán	8.52	6.—	2.52
Alexander Vas	15.38	11.—	4.38
Relicta Tornaiana	10.—	7.—	3.—
Paulus Györki	10.—	9.—	1.—
Relicta Luszanczkiana	9.—	8.—	1.—
Relicta Göcziana	6.52	5.—	1.52
Ioannes Bárczi	35.03	24.—	11.03

¹⁾ A Kiski Benedek egri püspök által alapított papnevelőintézet.

Haeredes Göcziani	2.55	1.—	1.55
Sigismundus Váradi	2.86	2.—	1.86
Michael Hegyfalusi	4.72	3.—	1.72
Domus Keglevicziana	15.45	12.—	3.45
Relicta Ádámi Priny	14.—	12.—	2.—
Convictus	10.16	8.—	2.16
Franciscus Dévény	18.54	15.—	3.54
Vilhelmus Dracheim	28.24	24.—	4.84
Petrus Dévény in domo Sirmeriana	4.12		
Petrus Dévény per se	7.68	8.—	3.93
Successores Petri Dévény	60.—	55.—	5.—
Relicta Pothornaiana per se	4.47	3.—	1.47
Ivannes Záborszki	30.78	24.—	6.78
Gabriel Szörény	5.—	4.—	1.—
Stepanus Kálmánczai	12.—	7.—	5.—
Relicta Petri Dévény	18.80	15.—	3.80
Relicta Hartyániana	35.—	30.—	5.—
Andreas Szabó de Göncz	2.09	2.—	1.09
Patres jesuvitae a domo Mokcsaiana	12.81	8.—	4.81
(A második oldal összege)	526.95	390.—	118.13
Capitulum Agriense	42 —	34.—	8.—
Joannes Miskolczy	5.13	4.—	1.13
Relicta Michaeli Váradi	45.—	40.—	5.—
Stephanus Záborszki	10.26	8.—	2.26
Stephanus Váradi	31.—	20.—	11.—
Successores Czfkaiani	11.32	8 —	3.32
Georgius Kádas	8.54	6.—	2.54
Franciscus Faigell	4.—	2.—	2.—
Franciscus Girinczi	25.65	20.—	5.65
Sigismundus Begány	5.13	3.—	2.13
Joannes et Samuel Horváth	7.—	5.—	2.—
Stephanus de Perény	8.—	—, —	8.54
Georgius Szakmár	1.—	—, —	1.—
(Az utolsó oldal összege)	210.14	148 —	54.57

Kassa város levéltárából.

Kemény Lajos.

VEGYESEK.

Nürnbergi levelek a középkorból.

A felsőmagyarországi városok közül már a középkorban nagy szerepet játszott Kassa. Kereskedelmi összeköttetései a XIV-ik évszázadban Thornig, Danzigig, Boroszlóig, Nürnbergig értek, amint ezt az ottani levéltárak kassai vonatkozású adatai bizonyítják.

A múlt nyáron a nürnbergi levéltár magyar vonatkozású anyagát kutatván, ott több magyar városhoz írt levelet találtam. Az elküldött levelek másolatai mind megvannak a levéltárban az u. n. Briefbücherben. Több száz vaskos kötetet tesznek ki ezek, melyek közül mintegy negyvenhat kötet a XV-ik évszázadra esik. E levelezőkönyvek középkori kötetei közt a magyar városok közül csak Buda, Pozsony, Kassa és Lőcse szerepelnek.

Buda és Pozsony elég sok levéllel van képviselve, de Kassa már csak kettővel, Lőcse eggyel. De e két levél is bizonyítja, hogy Kassa nagy szerepet játszott a magyar városok között s már igen korán voltak összeköttetései a nyugattal.

Kár, hogy a Nürnberg városához írt levelek elvesztek, mert bizonyos, hogy több magyar város állott levelezésben vele. Csak így kaphatnánk igazán tiszta képet Nürnberggel való kapcsolatainkról.

*

1422. márcz. 10. Nürnberg város tanácsa Kassa városához, hogy a Kassán elhunyt Wagner János hagyatékának átvételével

testvérei, Klára és Borbála sógorukat Keinspeck Jánost megbízták.

1422. Feria IIIa post Viti (márc. 10).

Dem Richter ond der Stat czu Kascha.

Eher Richter ond Liebe freunde. Uns haben furbraht Junkfrawn Clar ond Barbara die wagnerin Closterfrawn czu Gigental, wie Hans wagner Ir pruder bey euch czu Kascha von tods wegen abgangen sey, der etlich habe gelassen hab, der sie nehst erben sein. darumb sie dem Hansen keinspecken Ihrem Swager czeyger dicz briefs gewalt geben haben, als das ewre weisheit derselb keinspeck selber auch wal surgen wirdt ond also sind von Iren wegen etlich erberlewte onser burgern, den wir wolgelauben vor ons gewesen. die ons bey Iren eyden als sie billich sullen gesagt haben, daz In küntlich ond wissentlich sey, daz die egenanten Junkfrawn Clar ond Barbara des vorgeanten Hansen wagners seligen reht leyplich Swester ond auch bey ons in onser Stat geporn ond burgers kinder sein. hyrumb Rogamus, daz Ir dem egenanten Irem Swager ond gewalte omb onseren willen fürderlich ond beholffen sein wället, warczu sie reht haben, daz im das von Iren wegen wegen (sic) volgt ond volgond werde. Als etc. das wällen etc. datum ut supra. (Nürnberg, Königliches Kreisarchiv. Briefbücher Nr. 5 233/b. lap.)

*

1481. dec. 19. Nürnberg városa Kassa városa tanácsához, hogy Seragossky Szaniszló krakói polgár nagyobb összegű körülnyírt magyar aranyat hozott náluk forgalomba, melyekről azt állítja, hogy Kassán zsoldos katonáktól szerezte. Arra kéri a várost, hogy a dolog kiderítése végett indítson vizsgálatot.

1481, Datum die Mercury XIX. mensis decembris Ao. etc. LXXXIo. (dec. 19.)

Cascha.

Post amicabilem conplacendi promptitudinem. Circumspecti et prouidi viri Amici nobis sincere dilecti. Nuper quidam Stanislaus Seragossky Ciuis Cracowiensis magnam Summam Hungaricalium florenorum, quorum plures et fere

omnes circumcissione et rasura notati erant, quod nos ad nostrum Juratum eris et metallorum probatorem reposuit. Scilicet cum nos de ea re certiores facti, indignacione aduersus eundem Stanislaum moueremur fortasse obiecta sibi avisacione ipse apud illustrem principem et dominum dominum Albertum Marchionem Brand. Ro. Imperii electorem etc. dominum nostrum graciosum asilum et securitatem pergit. Principe autem illo ad nos scribente et exhortante ut ipsi Stanislaos securitatem praestaremus, nos tanti principis exhortationem cum reverencia, qua decet annuentes Stanislaum securum diximus et se de facto praedicto erga nos excusantem audiuimus et referentem Quod praememoratos repositos abrasos et circumcissione notatos florenos in ciuitate vestra Cascha a stipendarys et alys personis comparasses, nullam de ipsorum Rasura sumendo aduertenciam, nec huiusmodi rasure auctor existeret etc. Scilicet cum homini excusacioni, nullam adhiberemus fidem, ymo verius illam veritati dissonam et eundem Stanislaum in huiusmodi facto valde suspectum arbitraremur, profecto nos libuisset severiori aduersus illum animaduersionem uti verum inspecta superdicti principis intercessione, quam recusare nobis non licit et nostra securitate praefato Stanislaos et praefertur addicta inhibente quiscere cogimur. Nihilominus cum id factum amicis nostris Rectoribus et Consulatei Civitatis Cracoviensis inscriptis significavimus ut ipsi pro huius facti qualitate in Civem suum animaduertant et in ea re veritatem ab illo perquirant. Que omnia vos latere non volumus in finem Si quos praememorati facinoris et rasurarum auctores apud vos repereritis Quod vos ob iusticie et reipublice commodum digna in illos animaduersione utamini Ea enim libenter facimusque in complacenciam vestram cedere dinoscimur datum ut supra.

(Nürnberg, Königliches Kreisarchiv. Briefbücher Nr. 37. 277b. lap.)

Közl.: Divéky Adorján dr.

A kassai református egyház levéltárából.

1.

Barcsay Ákos erdélyi fejedelem évi 500 forintot rendel a debreceni harmincadról a kassai ref. egyház részére. Szászsebes, 1659. május 31.

Acatius Barcsai, Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes. Generosis, Egregiis et Nobilibus nobis dilectis salutem etc. Minden keresztyén fejedelmeknek, ha nemcsak névvel, de valósággal is akarnak megfelelni neveknek és hivataljoknak, igen méltán az szokott legfőbb kötelességük lenni, hogy minden fejedelmek fejedelmének vélek tölt jótéteményét annak ecclesiájához való háládassággal köszönjék meg; melyet mi is mindenek felett szemünk előtt viselvén, rendeltünk az cassai orthodoxa avagy helvetica confessión levő ecclesiának annuatim az debreczeni harmincadról örökösen öt-ötszáz forintot, valamig azon vallás gyakoroltatik. Parancsoljuk azért kegyelmesen és igen serio feljebb megírt minden rendbeli híveinknek, mostaniaknak és következendőknek, hogy nézván ez mi kegyelmes annuentiánkat, mostantul fogva ennek utánna következendő időkben is, örökösen, az feljebb említett cassai orthodoxa helvetica ecclesiához, valamig azon vallás gyakoroltatik, öt-ötszáz forintot annuatim, egyszersmind újabb-újabb parancsolat elvárása, idestova halogatás és fogyatkozás nélkül megadni el ne mulassa. Sőt következendő fejedelmeket is úgy boldogítson Isten, ha ezen jóindulatunkból származott collatióinkat megtartják és megtartatják. Datum in civitate nostra Szász-Sebesiensí, die ultima mensis (Maii) anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. A Barcsai m. p. (P. H.)

2.

A kassai ref. egyház folyamodik Apafi Mihály erdélyi fejedelemhez pártfogásért s a Barcsai Ákos adományának visszaállításáért. Kelet nélkül az 1660-as évek közepéről.

Kegyelmes Urunk, Méltóságos fejedelmünk. A Nagyságod keresztyéni vallásához való kegyes buzgósága és néhai méltóságos erdélyi birodalomnak, Istenben boldogul kimult

fejedelminek példabeli szép adakozások ezen mi keresztyéni kassai helvetica ecclesiánkhoz biztatván ez alázatos supplicationkra, kénszeréttettünk Nanyságodat, mint Kegyelmes Urunkat s fejedelmünket alázatosan megtalálnunk, detegálván Nagyságodnak, (hogy) jóllehet ezen mi keresztyéni ecclesiánknek gyülekezeti, mind számában, mind tagjaiban, mind peniglen lelkitanítóinkban dicséretesen floreal, mindazonáltal rajtunk lévén az mindennapi építés, templomunk felépítése után scholánknek erectiója, építése és abban való tanítóknak s tanulóknak is mindennapi sustentatiójok és más egyéb szükséges accommodatiók, melyeket (nem lévén még semmi derekas pátrónusok) magánosan, mások segítségék nélkül nem accommodálhatunk, ismervén azért Nagyságodat az Isten anyaszentegyházának és keresztyéni vallásunknak edgyik főoszlopának, alázatosan könyörgünk Nagyságodnak, mint Kegyelmes Urunknak, mutassa kegyelmességét hozzánk; kinek kegyelmes patrocíniumában ajánljuk magunkat és ecclesiánkat, — több keresztyén fejedelmek példájok szerint méltóztassék hozzánk is kegyes beneficiumját mutatni, kiért az Ur Isten Nagyságodat szerelmesivel egyetemben boldogítsa sokféle áldásaival.

Említjük alázatosan azt is Nagyságodnak, hogy néhai Méltóságos Barcsai Fejedelem Ő Nagysága keresztyéni indulatjából conferált vala ezen mi kassai ecclesiánkhoz annuatim praesentálandó bizonyos pénzbeli beneficiumot a debreceni harmincadról, a kiről való donatiója mai napon is extál nállunk, melly donatiót Nagyságodnak in verissimis paribus alázatosan transmittáltunk cum accessoriis, kinek contestatiójára bizonyos számu aranyakat is küldött vala Ő Nagysága kezünkhöz. Az időknek mindazonáltal változásokkal azon donatio tovább nem effectuáltatott, hanem ha ujabban a Nagyságod kegyelmessége járuland ahoz, kérjük ebben is Nagyságodat, mint Kegyelmes Urunkat, méltóztassék kegyelmesen azon donatiót maga méltóságos autoritásával revivifikálni és megújítani, hogy mind ebben s mind egyébben Nagyságod kegyelmességét agnoscálván, fejedelmi dicséretes emlékezetit minden rendek előtt decantálhassuk és közönségesen maradhassunk éltünk fogytáig.

Nagyságodnak alázatos és engedelmes szolgálai a kassai keresztyén helvetica ecclesiának lelkipásztora, curátori, az egész gyülekezettel egyetemben.

3.

Apafi Mihály erdélyi fejedelem továbbra is száz tallér évi adományt ígér a kassai ref. kollégiumra. Fogaras, 1672. márt 7.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes. Generosi, prudentes et circumspecti D. Nobis benevoli. Kegyelmetek levelét vettük; az collegiumhoz conferált száz tallérok felől való írását megértettük. Isten oltalmazzon, hogy Kegyelmetek scholájától eltartanók; hanem, mint eddig is, ennek utánna is megadattyuk, intvén kegyelmesen Kegyelmeteket, külgye bizonyos Attyokfiai levelével, — azoknak az száz tallért kezekben adgyuk az collegium számára. Quos de reliquo bene valere desideramus. Datum in arce nostra Fogaras, die 7 Martii A. 1672. Apafi m. p. (P. H.)

Külczim: Generosis, Prudent, et Circumpectis Universitati Helveticae Confessionis Regiae Liberaeque Civitatis Cassoviensis D. nobis benevolis

Az eredeti oklevelekről másolta és közli

Révész Kálmán.

Főispáni kinevezés 1520.

Commissio propria domini regis.

Nos Ludovicus Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos de fide et fidelitate fidelis nostri egregii Nicolai de Derenchen ad plenum confisi, honorem comitatus Thornensis, quem hactenus fidelis noster spectabilis et magnificus Johannes de Zapolya, comes perpetuus terrae Scepusiensis, wayvoda noster Transsilvanensis et sicularum nostrorum comes tenuit, simulcum omnibus iurisdictionibus et proventibus suis eidem Nicolao de Derenchen *durante nostro beneplacito* secundum ordinationem Bachiensem dedimus et contulimus,

immo damus et conferimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris, egregiis et nobilibus universitati nobilium ac cunctis etiam aliis cuiusvis status et conditionis *possessionalis hominibus* praedicti comitatus Thornensis harum serie mandamus firmissime, quatinus a modo deinceps durante, ut praemisimus, nostro beneplacito, praefatum Nicolaum de Derenchen et neminem alium pro vestro vero et indubitato comite tenere et recognoscere eiusque ac vicecomitum suorum iudicio et iudicatu astare et in omnibus licitis, iustis et consuetis eisdem parere et obtemperare modis omnibus debeatis. Secus facere non praesummatis praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Budae in dominica Invocavit anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, regnorum nostrorum Hungariae et Bohemiae etc. anno quarto.

Eredetije papiroson, rányomott piros pecséttel, Kassa város titkos levéltárában T. Derencseni Nr. 13. jelzés alatt.

Közli: Kemény Lajos.

A homonnai udvarbíró fizetése.

Anno 1694 die 1-ma Januarii. Kezdetik esztendeje nemzeti Csizovsky Péter uramnak; leszen ő kegyelme homonnai udvarbíróságra való fizetése:

Kézpénz fl. 100 ungaricales.

Anglia posztója sing numero 7.

Bélésért fl. 16 ungaricales.

Zab cubuli Cassovienses numero 30.

Asztala uraimékkal, napjában egy pint bora s egy pár uraim czipója, szolgájának étekgóinkkal asztala, annak napjában három czipója. Három lovának nyalábbal szénája. Tartozik ő kegyelme is minket híven és igazán szolgálni, jószágunkra szorgalmatos gondot viselni és annak idejében de perceptis et erogatis instructiója szerint elégséges számot is adni. Homonnae ut supra.

Gróf Keglevich Ferencz. (P. H.)

Eredetije papiroson, Kassa város titkos levéltárában L. Csizovszky Nr. 6. jelzés alatt.

Közli: Kemény Lajos.

Cselédek bére az 1719-ik évben.

Ezen nemes szabad királyi Kassa városának főbirája és tekintetes nemes magistrátusa látván és tapasztalván ezen mostani szűk időnek mivoltát és a nemes város lakosinak szolgálók iránt való szüntelen panaszát, kik magok esztendőbeli fizetéseket rendkívül kívánják. Azért annak meg- orvoslására a tekintetes nemes magistratus ily dispositiót és rendelést tett és szabott, amint alább következik.

Kereskedő uraiméknál szolgáló öreg kocsisnak *esztendős fizetése* lészen floreni hungaricales fl. 40. Felajtárának¹⁾ fl. 30.

Más közönséges gazda emberek öreg kocsisának, kiknek szántások, vetések szokott lenni és a kocsis négy lóval bánik fl. 30. Forajtárának fl 18.

Amely gazdának vetése nincsen, de kocsisa négy lóval bánik, afféle öreg kocsisnak lészen fizetése fl. 24.

Két vagy három ló mellett szolgáló kocsisnak fl. 20.

Első béres gazdának fl. 20.

Kis béresnek fl. 14.

Majorosnének, ki 18—20 circiter tehenekkel bánik és gondjokat viseli fl. 14.

Jó szakácsnének, ki egész gazda asszony és feles cseléd számára készít fl. 24.

Alábbvaló szakácsnének, ki félannyi cseléd közt van, fl. 16.

Közönséges szolgálóknak, alábbvaló fejr cselédeknek lészen fizetések fl. 12.

Akik pedig szolgálók közül ezen tekintetes nemes magistrátusnak parancsolatját és végezését, kik tudnia illik a nemes magistratus jurisdictiója alatt vannak, légyen tudtokra, hogy az ilyenek börtönben vitetődnek és annak utána a városból is kiűzetetnek. A gazdák pedig, akik ezen tekintetes nemes magistratus parancsolatjának engedelmeskedni nem akarnának, toties-quoties tízenkét forint büntetések lészen. Actum Cassoviae 31. Decembris 1718.

Limitatio famulorum et ancillorum facta est in anno 1718 pro anno 1719.

Eredetije Kassa városa levéltárában 14305. szám alatt.

¹⁾ Forreiter.

Brandenburgi Katalin asztalnokának fizetése.

1.

Anno 1638. die 1. Januarii kezdetik esztendeje vitézlő Nagy Albertnek. Leszen fizetése asztalnokságára:

Készpénz kétszáz forint.

Nyolcz sing falangis¹⁾ posztó.

Róka bélés mentéje alá két esztendőre.

Két lovának abrak, széna, mikor utban vagyunk.

Catharina manupropria. (P. H.)

Dieser hat auf sein Convention auf das quartal S. Johann Baptist dreissig Gulden sambt den Tuch auf das gantze Jahr empfangen anno 1638.

25 Julii adtam fel kántort²⁾ huszonöt forintot fl. 25. In Tokaj. *Pathai Pál.*

1 octobris adtam fel kántor pénzt huszonöt forintot. fl. 25. *Pathai Pál.*

2.

Anno 1639 die 1. Januarii. Conventio Alberti Nagy magistri dapiferorum.

In pecuniis annuatim habebit 200 flor.

Panni failandici ulnas octo 8.

Singulis duobus annis vulpinam pelliciam.

Dietim cibones³⁾ 4.

Vini iustas 2.

In itinere pro duobus equis pabulum et foenum.

Pro uno famulo cibones 4.

Catharina m. p. (P. H.)

Eredetije Kassa városa titkos levéltárában U. Nagy 34 és 35. szám alatt.

Közli: K. L.

¹⁾ Közönségesen *fajlondisnak* mondják s finom londoni posztót jelent.

²⁾ Negyedévre.

³⁾ Czipó? t. i. kenyér.

Egy magyar tudós ruházata 1789-ben.

Vályi K. András, aki a kassai elemi — normális — iskola tanítói állásából Kazinczy Ferencz pártfogásával és hitehagyása révén a pesti egyetem magyar irodalmi tanszékébe emelkedett, közben Miskolczon királyi visitator volt. Ekkor kelt — amint az alább olvasható kontóból kitűnik, az 1789-ik évben — kassai szabómesteréhez, Chrappan uramhoz irt levele. Közöljük végül a gombkötőmunkáról szóló számlát. Mind a három másolatban maradt reánk s Kassa városa levéltárában őriztetik az 1793-ik évi 2797. számú tanácsi végzés mellett.

1.

Édes Chrappan Uram!

Ít küldök négy réf posztót, az anyám vásárlotta s nagy ügyel-bajjal mehettem rá, hogy annyit küldjön, kevesebbet akart. Az Istenre s becsülettel való fizetésre kérem Chrappan uramat, minél szebben s jobban lehet, úgy készítse el, hogy a jövő *lotteria vondás* előtt kezemhez vehessem. Három rőf jóféle tafotát küld az anyám, írja meg Chrappan uram, hogy kél az olyan Kassán, tudni szeretné Nadrág bélésnek küldök széles jóféle flanelt 1 rőf és $\frac{3}{4}$. Bizom a Chrappan uram ígéretiben s a reménységben vagyok, hogy minden elég lesz; ha szükség lesz még holmire, ez az ur fog szolgáltatni, nevezetesen parhetot bélésnek; selyem s egyetmás kitelik Chrappan uramtól.

Bizzon Chrappan uram emberségemben, a fizetés aránt assecurálom, becsülettel megfizetek *a farsangba*, küldje most le a kontót, hadd tudjam, mivel tartozom.

Az Úr köteles szolgálja

Vályi András
királyi visitator.

2.

Tettes úr! Wályi András úrnak varrtam 1789-be.
Mentét, dolmánt, két pár nadrágot, egyik
topánkához arany és ezüst egyvelges rénes forint 4, kr. 30.

Nadrágot topánkához selyem készülettel varrtam	R. f. 1,
Inasnak varrtam sujtásos mentét, laiblit és általkötött nadrágot	R. f. 3, kr. 15,
Vettem laiblira 18 gombokat	kr. 15,
Az Urnak varrtam Bambadur (= Pompa- dour) színű dolmánt	R. f. 1, kr. 15,
és Verdragon színű mentét, dolmánt, to- pánkához nadrágot varrtam	R. f. 4,
	R. f. 14, kr. 15.

3.

Nemzetes Vály András profesor uramnak az mely munkákat adtam és dolgoztam, következnek eszerint.

Anno 1789 die 10-a Decembris liberia szőrsinórt 68 singet krajczár 51.

Detto hasonló sujtást 62 singet kr. 31.

24 Decembris egy nadrágra arany-ezüsttel egyvelges fonást R(énes) fl. 3.

Anno 1790 die 13 Januarii setét olajsín selem munkát mentére, dolmányra és topánkához nadrágra R. fl. 8.

Ugyanakkor egy dolmányra melirtes¹⁾ selem csigás munkát R. f. 5.

In summa R. f. 17. kr. 22.

Igaz Josef

gombkötőmester Kassán die 30 Novembris anno 1793.

Közli: **Kemény Lajos.**

A Thököly-korabeli közállapotok történetéhez.

I.

Generosi Domini Fratres et Amici nobis observandissimi.

Salutem et omnem foelicitatem, cum officiorum nostrorum commendatione. Alkalmas üdeje, hogy kegyelmes urunk ő nagyságának proponálandó feles punctumok végett irtunk vala kegyelmeteknek és az urgens necessitas hozván magával viceispánunk és notariusunk ő kegyelmek ujabb dolgokru is

¹⁾ Tarka.

irtanak kegyelmeteknek, az sokféle pusztító inség és nyomorúság penig mindinkább inkább ujjulván s nevedekvén rajtunk, ilyen occurentiákrul kelletek requirálnunk kegyelmeteket mostan is:

1. Kegyelmes urunk ő nagysága mai napon publicaltott méltóságos parancsolattyából munitiók vecturájára tizenhét pár vonó marhákat kelletvén rendelnünk, azokat felvetettük, hogy oly készen tarcsa a szegénység, mihelt a szükség kívánnya, mindgyárt eléálléthassák: mindazonáltal nehezen hihettük, hogy abban valami fogyatkozás ne légyen, ha egészen nem is, mert kietlen erdőkben lappagván marhástul a szegénység, kézre sem kerithetik őket tiszteink; és ha a marhák kitelnek is, de minden két két bokor (pár) marha mellé egy egy embert rendelvén, az magának eleséget elegendőt nem vihet, sok el sem mégyen, avagy elmenvén, az utbul is visszaszökik, mert attul is tart, úgy ne tagollyák és verjék, mint mikor Szikszótul felfelé vontatták az munitiókat, ki miatt és az éhség miatt is sokan oda hadták marhájokat, s oda is veszett, kit talán ugyan azért is cselekedtenek vélek, hogy inkább oda vesztessék marhájokat. Kegyelmetek azért alázatosan reménykedgyék kegyelmes uruaknak ő nagyságának, ha mi fogyatkozás talál lenni, egyedül a megirt okoknak s ne nekünk tulajdonítani, és hogy a szegénység ne rongáltassék, s utjában éhel meg ne haljon, vagy kenyere elfogyván, el ne szökjön, ezekrül ő nagysága kegyelmesen disponálni s provideáltatni méltóztassék.

2. Mivel immár igen elfogyatkozott az tehén s tinómarha, az vonó marhát kéméletlenül hajtja vitézlő rend, nem lévén semmi büntetése, ki miatt vetés kapálni kényszerittetik a szegénység, s félő, e miatt is fogyatkozás ne légyen az vonó marhákban, s annyira is jutottunk immár, az occuráló szükségnek nem subveniálhatunk csak mint is, ezután penig éppen tellyességgel semmit sem fogunk praestáltathatnunk, ha ez serpáló, pusztító marhahajtás s vágás meg nem orvosoltatik, ki hogy ne csak severa comminatioval megtiltassék, és in contravenientes severa és seria animadversióval való exemplum statuáltassék, esedezzék ő nagyságának kegyelmetek, igen szükséges.

3. Több lévén immár az szabadgyában élő, mintsem munkálódó ember, ki a vitézlő rendet tengethetné, desperatione acti, nem győzvéen immár tartani a vitézlő rendet, mind nemesség s parasztság látván, a szabad élet hogy nem tilalmas, csak hogy semmi onusokat ne supportáljon, s a közönséges szükségben ne concurráljon, zászlók alá mennek s így fogy el s pusztul vármegyénk, recenter pedig Fuló Lajos ur, csak hogy közinkben ne fizessen, Petneházi ur seregében állott, csak egynehánvan is vagyunk immár, kik az personalisért való limitatiót fizetjük, s félő, meg ne fizethessük. Istenre is kérje azért kegyelmetek ő nagyságát, a mely nemesség s parasztság így vonta el magát s hadakban állott, ő nagysága verettesse ki az zászlók alól s tovább ne is engedjen senkit bevenni, mert nem lévén immár lakos földet coláló, egymás javát prédálja immár a vitézlő rend, kiből egymásölés származik, és így végső pusztulását s veszedelmét várhatjuk vármegyénknek, ha ő nagysága meg nem orvosolja, s ki nem adatja s vereti az zászlók alól, nem is arra valók lévén sokan közülök, hogy fegyvert viselnének.

4. Kegyelmes urunk ő nagysága a közönséges szükséghez fizettet jószágitul közinkben, s jószágit sem eximálja az közterhtől, némelyek pedig, ugymint Petneházi ur és nemességből álló hada, kik sok jószágokat bírnak, fejedelmünknel kegyelmes urunk ő nagyságánál nagyobb authoritast vendicálván magoknak, contriuiálni nem akarnak közinkben, sőt jószágokat is egészen eximálták a közonustól, s azt akarják, hogy csak mi viseljük a nagy igát, a kiknek lakóhelyeink, és minden alkalmatosságink s külső javaink ő kegyelmektől pusztítottak, jószáginkat ő kegyelmek használják, personalisért fizetünk s minden onust mi supportálunk; szánja meg Isten e rajtunk való csaknem egyiptomi igát felyülmuló erőszaktételeket, melyeket velünk cselekednek. Az gönczi nemességet s bűdi parasztságot kegyelmes urunk ő nagysága jurisdiction alá bocsátotta, Petneházi ur és tisztei pedig.... onust ne viseljenek, jószáginkat s az nemességet is a lyeken ő kegyelme maga szántására hajtattja; Zebe faluját, ahol . . . pár vagy több vonó marha is vagy, ki néhol tizenkét faluban sincs, sem contriuiálni, sem szolgáltatani nem

engedi: ez az ő kegyelmek törvény ellen való szabadságok, a mi szabadságtalanságunk; Kegyelmetek azért ily declaratióval delegálván ez keserves injuriáinkat kegyelmes urunknak ő nagyságának, szerezzén ezekben oly orvoslást, hogy a jószágtul minden fegyverviselő ad communes necessitates contribuáljon a gönczi nemesség s bűdi parasztság, úgy Zebes nevű és Göncz-Ruszka s más fegyvertviselő emberek falui s jobbágyi a köz occurraló szükségben concurráljanak; más-ként is ő nagysága senki importuna instantiájára a közonusztól ne eximálja akárki jószágát is, hogy így romlott vármegyénk utolsó interitustul vindicaltassék.

5 A szepsiek és somodiak ellen minemű parancsolatot küldött a szádvári kapitány, ime in originali megküldöttük kegyelmeiteknek; kiken az sok zászlós hadak éjjel-nappal rajtok lévén, és Szendrőben is sokat kéntelenítettvén adózniok, ha ő nagysága könnyebbitést nem téssen rajtok, s ez nagy kívánság alól nem enodálja, csak egynehány nemes emberke lévén immár Szepsiben, végső pusztulása, — nem hiszszük — ez esztendőben meg ne legyen. Ezaránt is instáljon kegyelmeitek ő nagyságánál

6. Közelítvén kegyelmeitek onnan való megmenekedésének terminusa, mivel szűk közöttünk az szolgálatra alkalmas ember, kevesen lévén, kapitány Géczi István ur ő kegyelme pengig oly három embert vivén el magával közülünk, kiket kegyelmeitek helyébe küldhettünk volna, Sárosbul pengig semmit sem, azoknak is sok költség kívántatván azon utjokra, látja Isten, annyira megfogyatkoztunk, az personálisért való fizetést is nem tudjuk, mint vihetjük végben, nem hogy ujjabb köveiteinknek való költségekrül provideálhatnánk. Nagy alázatosan reménykedjék azért ő nagyságánál kegyelmeitek, avagy csak addig, mig Géczi ur megérkezik magával elvitt böcsületes négy atyánkfiaival, ne kívánja ő nagysága kegyelmeitek helyében másokat küldjünk, és ha Isten ő kegyelmét meghozza, s azután de necesse másokat kell küldenünk, akkoron el nem mulatjuk. Errül pengig kegyelmeitek mindjárt tudósítson bennünket, hogy ha valamint ő nagysága semmiképen el nem engedné, kegyelmeitek helyett provideálhassuk másokrul tempestive, és két személyre engedné ő nagysága addig.

7. Néhai Bakai István ur . . . fiainak törvényes szabadságunkkal directe repugnáló injuriájok tatván előnkben, azt kegyelmeteknek ime megküldöttük in exemptio csak hypothecaria, mindazáltal de natura exemptio juris, a civilis magistratus jurisdictiója alól emancipáltatva lévén, valamig az exemptionnak hypothecája le nem tétetik, bíróságok azon örökségek aránt nem lehet azon városiaknak. Kegyelmetek azért ugy promoveálja az ő kegyelmek dolgát, hogy ő nagysága azon kiadott divisionale mandatumot cassálván, azon bírákat méltóztassék ab intentanda divisione inhibeálni, és az exponenst ad suum competens forum relegálni. Mindezekre és az elébbi két rendbeli kegyelmetekhez küldött levelekben letöltt punktumokra kegyelmetektől elvárjuk, a mint kegyelmes urunk ő nagysága resolválni fogja magát. In reliquo generosas dominationes vestras diu foeliciter valere desideramus. Datum in generali congregatione nostra, in libera regiaque civitate Cassoviensi, die 18. Mensis Junii 1685 celebrata.

Generosarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi.

Universitas dominorum, magnatum et nobilium comitatus Abaujvariensis.

Kívül: Generosis dominis Alexandro Vas et Georgio Niházi residentibus nostris ad latus Suae Celsitudinis Principalis Domini Domini nostri gratiosissimi deputatis, dominis fratribus et amicis nobis observandissimis.

II.

Generosi domini, fratres et amici, nobis observandi!

Salutem et omnem felicitatem cum officiosi servitii nostri commendatione.

Mai napon celebrált törvényszékünkben nemzeti és vitézlő Bárczay János urunk atyámfia ő kegyelme, relatiót tévén, az kegyelmetekre, s ő kegyelmére bizott dolgokra tett kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmes resolútióról, azokban való kegyelmeteknek fáradságát kedvesen vettük, kik minden lehetséges dolgokban kegyelmeteknek meghálálnunk el nem mulatjuk.

Egyik nyomoruság meg nem szűnván, hanem ugyan csoportosan tódulván vármegyénk lakosaira többek is, most ujontában minemű sanczoltató (sarcoltató) s adóztató leveleket bocsátottak némely vitézlő rendek az szegénységre, imé includálva kegyelmetek kezéhez küldöttük, az egész Cserehát, Szárazvölgy és Hernád melléke immár elpusztulván, ugy Szikszó tájáról is nem segíthetvén immár a közönséges szükség, regéczi, bodókői, telkibányai, mislyei, szalánczi, csákányi, széplakapátii, hilyai, jászai és szepesi káptalan s prépostság után való, ismét a Csáky és Perényi familiákat illető jószágok immár mind fiscalisak¹⁾ s ki kegyelmes urunk ő nagysága részére valók s több nemes emberek, aprólék, jószágok, ugy az enyiczkei is kegyelmes urunk ő nagysága birodalmában lévén immár s azokat nem annyira mérészelvén a vitézlő rend apprimálni; ami több még vagyon, mely alig áll háromszáz emberből, a szegény földesurak azoknak semmi hasznokat nem vehetik, sőt a szegénység maga dolgát sem űzheti, a vitézlő rend felosztozott velők, adózásra, szántásra, kaszálásra, takarásra és más terhek viselésére kényszeríti őket, mind magunk s embereink éppen élnetetlenek leszünk immár miattok urunk ő nagysága erős zabolát nem vet szájakban. vármegyénk, kegyelmeteknek azért Istenért is, utolsó romlásától nemes vármegyénk mivel látjuk, hogy a kiadott sok edictum s erős parancsolatok semmi tartalékjára nincsenek a vitézlő rendnek, atyaiképen méltóztassék ő nagysága az illeténeket ugy megbüntetni, hogy azoknak példájokkal coercrealtassanak e sok inségek. Mivel pedig a jászai conventbeli minden leveleknek indexe s directoriumja avagy cinesuraja felveretetésével elvitetett, amely házban volt ottan lakatját lelvén, elsőben Nádaskai nevű hadnagy és az ittvaló János deák nevű strázsa-mester (örnag) menvén be oda elsőben néhányad magukkal, azok tudhatják, amint értjük, hová lett, aki az országnak megbecsülhetetlen kárával lészen, ha ki nem kerestetik, instáljon kegyelmetek ő nagyságánál inquisitió által, avagy azon személyeknek, árestomban való vetésekkel méltóztassék ő

¹⁾ Kincstáriak.

nagysága kikerestetni s a conventualis notárius kezekben az conservatoriumban (levéltár) beadatni.

Amint minapában megírtuk, lévén, kegyelmek onnan való kiváltására singularis reflexiónk, kegyelmek immár két becsületes atyánkfiát elrendeltük, kik is sexta proxime affuturi mensis megfognak indulni, sexta lévén kegyelmeknek is innen hazul való elmenetele. Ezen két punctumokra penig addig is kegyelmek ő nagyságátul választ sollicitáljon s ha lehet visszatérése előtt jutassa is kezünkhöz. Kegyelmes urunk ő nagysága alázatos instantiáinkra adott kegyelmes resolutioit penig kegyelmek nevünkkel alázatosan köszönje meg. Datum in sede nostra judiciaria in libera regiaque civitate Cassoviensi die 25 mensis Junii anno 1685 celebrata.

Generosarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi.

Universitas dominorum magnatum et nobilium comitatus Abaujvariensis.

(Abauj-Torna vármegye levéltárából M-¹⁶⁸⁵/₃₉ jelzés alatt. Rongált.)

Dr. Czobor Alfréd.

Kassai András.

A kassaujfalusi pap, aki a 17-ik század protestáns egyházi énekirői közt is helyet foglal, az 1634-ik évben Szent-Gróton van, „kijöven Gréczből az Hagymási ifjakkal,” akik az ottani collégium növendékei voltak.¹⁾ Itt érte a meghívás pátronusai, Kassa városa tanácsa és Alvinczy Péter részéről a kassaujfalusi parochiára. Hogy meghívása akkor történt, a kassai ágostai evangélikus egyház levéltárában található s 1652-ben kelt okirat is tanúsítja, mely szerint a kassai ministerium t. i. az egyház papjai bizonyítják, hogy Kassai „annos integre septemdecim” azaz tizenhét évig szolgált Kassaujfaluban.

Az 1646-ik évben másodszor megnősül, feleségül vevén a kassai Nádaskay János leányát, Borbálát.²⁾ Valószínűen az

¹⁾ Irodalomtörténeti Közlemények. 1911. 365. lap.

²⁾ Kassa város levéltára, 7467/27. szám alatt.

1643-ik évben jutott első özvegységére, mert ez évben kelt vigasztalással teljes praedicatiója az özvegységnek sanyaru állapotáról, mely nyomtatásban Bártfán jelent meg a következő évben, öt tisztelendő özvegynek ajánlva, Nagy-Rosaly Kún Annának Tárkány István özvegyének, Monaki Zsófiának Tatai György özvegyének, Mutnoky Annának az öregbik Alvinczi Péter özvegyének, Korlát Katának Fuló Miklós özvegyének és Konczik Annának Cassai György özvegyének.¹⁾

Az 1651-ik évben, mint a gömörvármegyei Hárskut prédikátorát a füleki vár papjának hívják meg, de mivel tótul nem tudott, innét távoznia kellett. Minderről szintén a kassai ágost. evang. egyház levéltárában levő következő okirat szól:

Nos infrascripti et tota communitas ecclesiae in praesidio *Fülekiensi* ex tribus nationibus, hungarica, germanica et slavonica constantis, invariata evangelico-augustanam confessionem profitentis omnibus Christi fidelibus, ubivis locorum constitutis et commorantibus, tam spiritualium, quam secularium statuum hominibus. Salutem et utriusque vitae felicitatem percipimus nostraque officia commendamus. Ez levelünket praesentáló tiszteletes *Cassai András* praedikátor urunk Gyömörvármegyében (így!) való *Hárskut* nevű falubeli ecclesiának akkori praedikátorának az elmúlt 1651. esztendőben tisztességes vocationkat adván, ecclesiánkban introducáltuk volt is az Istennek tiszta igéjének és az Christustól szereztetett szent sacramentumoknak az evangelico-augustana ecclesiáktól bevett ceremoniák szerint való dispensatiójára és az mi ujonnan épült ecclesiánknek építésére. Ki minden hűséggel és szorgalmatossággal az két nyelvvel, magyarra és némettel forgolódott ecclesiánkban mindeddig. Mivelhogy pedig ő kegyelme az mi ecclesiánktól el akart menni, holott mi ő kegyelmét mindazonáltal jó szívvél és örömezt azután is nálunk megmarasztottuk volna, hogyha ő kegyelme tótul is, mint az más két nyelvekben, az sacramentumokat és ceremoniákat administralhatta és kiszolgálhatta volna. Mivel peniglen ő kegyelme az tót nyelvet semmiképen nem tudja és ezen

¹⁾ Irodalomtörténeti Közlemények. 1911. 359. l.

ujonnan plántált ecclesiának hallgatói nagyobb részből tótok és sokan is vannak: Minek okáért azoknak kedvéért három nyelven tudó praedikátort vagy tanítót kelletik minekünk az ő kegyelme tőlünk való elmenetele után hozni. Kérjük annak okáért szeretettel az felül megnevezett minden felső és alsó rendeket ugymint ami szentegyháziakat és világiakat, hogy az tiszteletes *Cassay András* praedikátor uramat ő kegyelmét valahová és az kikhez menend ő kegyelme, bizvást és bátorsággal az ő kegyelmek gratiája s oltalma alá vehetik, melyet is kértünk, hogy megcselekedjen kegyelmek az mi továbbá való szolgálatunkért. In cuius rei maiorem firmitatem praesentes nostros testimoniales sigillis et manuum subscriptionibus potiorum ecclesiae nostrae virorum roboratas praefato reve-rendo domino *Andrea Cassai* dandas duximus et concedendas. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in praesidio Fülekiensi die 19 Augusti anno Domini 1651.

Gregorius Moczary. (P. H.) Johannes Pápai. (P. H.)

„A csiki kalastromban, *Cassai* András által 1679-ben szerzett ének jelent meg *Serafin Sz. Ferencz* Életéről és Haláláról“¹⁾

Nem lepne meg bennünket, ha az áttéréseknek ebben a klasszikus századában, amikor még Pázmány leghatalmasabb ellenfelének, *Alvinczy Péter*nek hasonnevű fia is katholizált,²⁾ nem volna — állítjuk — meglepő, ha a csiki ferenczrendű szerzetesben az a *Kassai András* rejteznék, aki egykor Kassaujfaluban protestáns lelkész volt.

Kemény Lajos.

Panithy János.

Versíró és királyi altárnokmester volt. Ez utóbbi révén az 1555-ik évre 10 forint fizetése járt Kassa városától, amelyet ugyanez év július hó 24-én Pozsonyban nyugtat.

Ego *Joannes Panithy* vicemagister tavernicorum regalium fateor et recognosco per praesentes me a dominis iudice et

¹⁾ Irodalomtörténeti Közlemények. 1912. 154. l.

²⁾ Lásd az 1655-ik évi 8. és 100. t. cz.-et.

iuratis civibus civitatis Cassoviensis illos decem florenos hungaricales, quibus ratione officii magistri tavernicatus pro anno millesimo quingentesimoquinguesimoquinto debuissent, totaliter recepissee, de quibus eosdem quietos reddidi et absolutos harum mearum vigore et testimonio literarum mediante Datum Posonii 24. Julii anno Domini 155 quinto.

Idem manu propria.

Kivül egykoru kézzel: Quitantia magistri tavernicalis causa fl. 10.

Eredetije papiroson, Panithynak ráütött cimeres pecsétjével, Kassa város levéltárában 1744. szám alatt.

Kemény Lajos.

Két kassai orvos.

A lengyel származásu András az 1531-ik évben Kassa varosa orvosa lesz. Évi fizetése 80 magyar forint, egy hordó bor, lakás és fűtés, amint erről a város 1531-ik évi jegyzőkönyvéből értesülünk:

Susceptio domini doctoris.

Es ist zcu wissen, wy der hochgelerthe und berwmbthe doctor Andreas N. eyn pol, zcu einem arczth dyszer Statt von den herrn des ganczen Rots auf dem Rothausz auf eyn Jor angenommen worden ist, ihm von der Statt eyn szoldt zcugesagt, nemlich fl. 80 hungerische möncz, ein kwff wayn, fray herbrigk und holcz Gescheen am Freytag vor Elizabeth in disem Jor 1531.

A jegyzőköny szerint ugyanakkor egy Péter nevű orvos is tartózkodik a városban:

Vorbot Peter aypols ein Arczs.

Peter aypol eyn Arczs hat verboten eynen Mathyas dyack, den er geheylt hat, bay dem Merthen Jeger, das der nicht weg zychee, bys das er yn genwegkt thwe vo sayn vordynthen lon. Actum feria secunda post Katherinae hora 3-a vesperearum cum scitu domini iudicis.

Kemény Lajos.

Az 1535-ik évi szikszai részgyűlés.

A magyar trónra vágyódó Perényi Péter, Abaujvármegye örökös főispánja az 1535-ik évben a felvidéki rendeket augusztus hó második felében Szikszón tartandó gyűlésre hívta össze.¹⁾

Az alább közölt okirat a gyűlés idejének pontosabb megállapításához segít hozzá s azt is tudunkra hogy a gyűlésen Abauj-, Borsod- és Gömörvármegye rendei vettek részt.

Prudentes et circumspecti domini, fratres et amici observandissimi. Post salutem et nostram commendationem. Misimus ad vestras Dominationes hos dominos et fratres nostros egregios Laurentium de Thomor et Petrum Baryws de Sotha pro certis et arduis nostris negotiis nomine nostro eisdem referendos, quorum dictis ac relatibus D. V. fidem indubiam praestare velint. In reliquo D. Vestras ad vota valere cupimus. Ex generali congregatione nobilium dominorum comituum in oppido Zykzo celebratarum in vigilia festi visitationis beatissimae Mariae virginis 1535.

Universitas nobilium et comituum in oppido Zykzo celebrantium Abawywar, Borsod et Gewmer.

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis, dominis fratribus et amicis nostris observandissimis.

Eredetije papiroson, zárlatán öt, zöld viaszba nyomott pecséttel, Kassa v. lvt. 1611. sz. a.

Kemény Lajos.

Kassai Ötvös István perirata.

Patikárius, másképp Bornemissza Pál kétszer nősült, ami ezekben az időkben nem volt kivételes dolog. Egyik felesége *Tinódy Sebestyénnek* volt a leánya, másik feleségétől való Rebeka nevű leányát Kassai István ötvösmester vette el, aki meghalt apósa hagyatéka iránt pert indított Kassa város bírāja és tanácsa előtt.

Tisztelendő bíró uram és tisztelendő tanácsbeli nemes uraim. Uraságtok előtt való feleletem Ötvös Ambrus uram-

¹⁾ Fraknói, Magyar Országgyűlési Emlékek. Első kötet. Budapest. 1874. 594. lap.

hoz. Uraságtok megbocsásson, ez dolog miatt kellették uraságtokat megtalálnom, mivel hogy uraságtoknál nyilván vagy, hogy az megholt *Patikárius Pál* uram, ki az én házastársamnak, *Rebekának édes atyja* volt, mindenekről, az miket ő keresett volt, bíró uram hírével és engedelmeiből testamentumot tett jámbor személyek előtt, mivelhogy értem, tudom is, hogy minden marhájában szegénynek nagy fogyatkozás vagy, ki uraságtoknál is nyilván vagy város törvénye szerint, tudniillik elsőben kívánom házastársammal egyetemben az testamentom levelet épen uraságtok színe eleiben, továbbá azt is kívánom, hogy az mely két gyermeket Szabó Ambrus Erdélyben vitt volt, az szegény *Patikárius Pál* uram másik feleségétől való volt tudniillik Istókot és Zsófiát, azok immárom meghalván, azoknak is az osztózáselevelét épen előkivínom, az részét is, az ki azokat illette volna. Ezek felett kívánom uraságtok színe előtt városunk törvénye szerint, hogy valami marhája az szegény *Patikárius Pál* árváinak halála után volt és az testamentomának tétele korán az mi megmaradott volt asszonyomtól ő kegyelmétül és mind Ambrus uramtól épen mindeneket hit szerént előkivánok városunk törvénye szerint, tudni illik házat, szőlőt, szántóföldet, rétet, ezüst marhát és az patika szerszámot és minden ingó marhát. Sőt ha uraságtok törvénye mutatja, azokat is, az mely földeket zálogban vetett az asszonyom Ambrus urammal. Ha uraságtok törvénye mutatja az ki engemet illet gazdámasszonynyal¹⁾ egyetemben, én az enyém mellé állok, valahol az enyém kitaláltatik, ki engemet illetve. Uraságtoktól, városunk törvénye szerint törvényt és vallást várok, mint tisztelendő nemes uraimtól. Az Uristen éltesse és tartsa meg uraságtokat mind fejeüként nagy jó szerencsés egészségségben sok esztendeiglen.

Kassai Ötvös István ajánlja minden engedelmességét uraságtoknak.

Alatta más kézzel: J. (in causam attractus) paria petit. (azaz az alperes kéri a végrendelet mását.)

Az oklevél hátán más, újabb kézzel az 1579-ik évszám. Kassa város titkos levéltárában, F. F. Eötvös Nr. 4. alatt.

*) Feleségemmel.

Petneházi Dávid kassai háza.

Mi nemes szabad királyi *Kassa* városának főbirája és tanácsa adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, és recognoscáljuk praesentibus, hogy méltóságos fejedelmünk *Thököly Imre* kegyelmes urunk ő nagysága parancsolatjának alázatosan akarván engedelmeskednünk, az minemő civilis kőházat ugyanezen mi nemes városunknak derék piaczi utcájában az napkeleti soron egyfelől közönséges malom utcának, másfelől pedig néhai Püspöky uram maradéki házának szomszédságában levőt *olasz Czetto Péter* ez elmúlt boldogtalan revolúciók alatt per fas et nefas magának appropriált, azon házat, kegyelmes urunknak ő nagyságának is úgy tetszvé, minden rajta való épületivel és pertinentiáival, egyszóval cum omnibus suis circumferentiis, salvo tamen jurisdictione magistratus civilis jureque fisci permanente, említett *Cetto Péter* keze és birodalma alól simpliciter et de plano eximáltuk és eo ipso facto minden kész pénzbeli avagy másféle fizetés nélkül nemzetes és vitézlő *Petneházy Dávid* uramnak, kegyelmes urunk ő nagysága egyik főkapitányának és az ő kegyelme szerelmes leányának *Petneházy Éva* asszonynak, nemzetes *Máriássy Miklós* uram házastársának per manus assignáltuk, úgy hogy azon házat a modo imposterum örökösen és megmegmásoltathatlanul ő kegyelmek fiuról fiura, nemzetségről nemzetségre birhassák és usuálhassák nemkülönben, mint tulajdon saját örökségüket. Melynek nagyobb erősségnek okáért adtunk ez pecsétetes testimonialis levelünket. Datum Cassoviae die 1 Martii anno 1683.

Extradatum per Dávid Feja juratum civitatis notarium.

Eredetije Kassa város titkos levéltárában. J. J. Peneházi
Nr. 1. jelzés alatt.

Közli : K. L.

IRODALOM.

Dr. Iványi Béla.

Bártfa szabad királyi város levéltára. 1319—1526. A Magyar Tud. Akadémia megbízásából I. kötet. 1319—1500. Budapest. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Bámulatos szorgalommal s teljes alapossággal írta meg a tudós szerző e vaskos kötetet alig rövid négy hónap alatt.

Benne Bártfa város gazdag levéltárának az 1500-ik évig terjedő iratainak kapjuk bő lajstromát, de mondhatjuk, röviden a város teljes történetét. És amellet alig van 14 és 15-ik századbéli történetünknek oly epizódja, melyre a lajstrom számai nem nyujtanának egy-egy értékes adatot. Kassa városa neve pedig majd minden oldalon szemünkbe ötlük, arról tanuskodván, hogy a két város kezdettől fogva szoros kapcsolatban volt egymással s hogy Kassa Felsőmagyarországon mihamar előkelő szerephez jutott. Kivált mióta Bártfa is az 1376-ik év március hó 7-én szabad királyi várossá lön, az érintkezés közte és Kassa között szakadatlan. Teljes lett az érdekközösségük, midőn Zsigmond király az 1420-ik évben csupán e két várost jogositotta a vászon fehéritésére.

Kassával, Lőcsével és Eperjessel 1440 óta szinte közjogilag elismert városszövetséget alkotott, melybe csakhamar Kisszeben is belefoglaltatott s a felsőmagyarországi öt szabad királyi város, a pentapolis, hazánk történetében különösen vallási és ipari, de politikai téren is érvényesült. Közelebbről érint bennünket, hogy István mesterről s a kassai sz. Erzsébet dóm 15-ik

századbeli restaurációjáról határozottabb kronologiai adatokat találunk a kötetben s természetesen első sorban Bártfa város műemlékeinek multjára derül világosság belőle.

Kemény Lajos.

Bibliographia.

Bagyary Simon dr.: Bártfai Szabó László, A Hunt-Páznán nemzetségbeli Forgách-család története. Archaeologiai Értesítő. 1911. Könyvismertetés.

Baintner Hugó dr.: Emlékbeszéd gróf Széchenyi István fölött.

— Tisztviselőtelep.

Balázs Dezső dr.: Orvosságról és a betegről.

Bernolák Nándor dr.: Magyarország szerepe az elhagyott gyermekek és a büntetett fiatakoruak megmentéseért folyó nemzetközi küzdelemben.

— A Kassán 1911. szeptember első felében tartandó III. országos patronage-kongresszus iratai.

Bothár Dániel: Cassai András. Irodalomtörténeti közlemények. 1911.

Csiky János: A legvitézebb lantos. (Tinódy Sebestyén.) Budapesti Hirlap. 1910.

Csoma József: Omode nádor fiai és Kassa városa. Turul. 1911.

Czobor Alfréd dr.: Abauj- és Tornavármegye az utolsó nemesi felkelésben. (1809)

— Barakonyi Ferenc a költő.

Décsi Lajos: Tinódi Jászon király széphistóriája. Irodalomtörténeti Közlöny. 1911.

Ötötvényi Nagy Olivér dr.: Bosnyáktörvén. Husz illusztrációval.

— A magyar közjog tankönyve.

— Bosnien und die Herzegowina, ihre Annexion und das Rechtsleben daselbst.

— Die Scherichtsgerichtsbarkeit in Bosnien und der Herzegowina.

— Az igazságos választójog. Athenaeum. 1911.

Kamarási és nemesi ősfák összeállítására, valamint nemesség- és címerigazolásokra s egyéb hasonló ügyekre nézve készséggel szolgál felvilágosítással a **szerkesztőség**.

(Válaszbélyeg mellékelendő.)

ALEXY UTODA

MŰVÉSNÖK

CIMEREK FESTÉSE ÉS
VÉSESE

RÉZ ÉS RUGGYANTA

BÉLYEGZŐK

KASSA, FŐ-Ú. 12. GRÓF FORGÁCH-PALOTA

ZÁSZLÓSZEG KÉSZÍTŐ.

A legjobb bőrfényesítő!!

Vegyészeti
cikkek!

Festék-
árak!

SZÉKELY ÉS TÁRSA

VEGYI TERMÉKEK ÉS FESTÉKGYÁRA

KASSA, PESTI-ÚT.

Grand Café

KASSA.

ROYAL

Az uri közönség
találkozó helye!

nagy kávéház.

Városszépitő Egyesület

URÁNIA SZINHÁZA.

Igazgató: HORVÁTH MÁRTON.

KASSAI TAKARÉKPÉNZTÁR

a székesegyházzal szemben, saját házában.

Alapított 1844. évben.

Felsőmagyarország legré-
gibb és legnagyobb pénz-
intézete. — Betéteket gyü-
mölcsoztet. Kölcsönt vál-
tóra, betáblázásra vagy fo-
lyósámla alakjában.

Ingyenes pénzáttalás Amerikába.

GUTMANN IZSÓ

Első szepességi len, damaszt
és fehérnemű vállalata :::::

KASSA, KOSSUTH LAJOS-U. 1.

Mindennemű len, dupla damaszt
asztalterítékek, ágyneműek, len-
szövetek stb. készítése.

Szállodai fehérneműek.

Kész menyasszonyi kelengyék!!!

Felsőmagyarországi Központi Takarékpénztár

részvénytársaság KASSÁN.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár Budapest (saját
tőkéje **40.000,000** korona) alapítása

Betéteket legelőnyösebben kamatoztat.

Váltókat leszámítol.

Folyószámlákat nyit fedezet alapján.

Törlesztéses és közönséges jelzálogkölcsonőket folyósít.

Tőzsdei megbízásokat a bel- és külföldi tőzsdéken
lebonyolít.

**A bankszakma minden ágában kés-
séggel szolgál felvilágosítással.**

Grünwald Testvérek

női- és gyermekfelöltő-,
bluz-, pongyola- és
szőrmedivatháza

Kassa, Fő-utca 57. sz.

TELEFON 452.

Aufricht H.

férfi és női divatáruház

Alapított 1874-ben.

Mindig a legújabb férfi és női ka-
lapok, divatárak és menyasszonyi
kelengyék nagy raktára.

≡ **Kassai Louvre.** ≡

SZÉMAN TESTVÉREK cég

— Kassán, Fő-utca 62. sz. —

:-: Ajánlja dúsan berendezett raktárát:
nőidivat, vászon, kész menyasszonyi
kelengye, damaszt terítékek, leg-
újabb divatu tüll- és vászon-függöny,
ebédlő és szalon szőnyeg cikkei,
ugyszintén külön valódi Smyrna és
Perzsa szőnyeg osztályát a legmér-
:-: sékeltebb határozott árakon. :-:

Mintákkal, avagy választék-küldeményekkel megkeresésre
készséggel szolgál szolid- Széman Testvérek.
ságáról közismert cégünk:

Felsőmagyarországi muzeumi könyvkötő

SZOUKUP J. SÁNDOR

KASSA

Domonkos-
zárdá épület

Elvállal minden e szakmába vágó
munkát, u. m. hivatalos és magán-
könyvtárak rendezését, kézi mun-
kák (gobelin) montírozását, bőr-
és plüsch-díszmunkák, passepar-
tout, doboz és üzleti könyvek
gyártását, valamint szalagok fel-
iratait legújabb arany és ezüst
betűkkel jutányos árak mellett.

Alapított. 1898.

Telefon 460. sz.

Alapítási év 1859.

Szakmáry és Zilahy

csemege-, fűszer-, cukorka-
— és ásványviz-üzlete —

Kassa, Fő-utca 61. sz. alatt.

(Saját ház.) — Telefon 30. sz.

Naponta frissen pörkölt kávé.

Alapítási év 1859.

VITÉZ A.

könyv-, zenemű- és
- papirkereskedés -

Kassa, Fő-utca 75. sz.

Minden irányu magyar és
német nyelvű munkák
nagy raktára.

Az évente megjelenő általános
könyvjegyzéket kívánatra ingyen
:: és bérmentve megküldjük. ::

Cs. és kir. udv. és kamarai szállító.

Neumann M.

Az ország legnagyobb férfi-, fiu- és leányka-ruha Kassa, Fő-utca 27. sz. áruháza és telepe.

FONTOS TUDNIVALÓK:

Az összes árak **tiszta gyapjuból** készülnek a legjobb kellékek felhasználásával.

Szövetmintákat ingyen és bérmentve küldök Gyermekekrühárról szövetmintákat **nem küldök.**

Postai küldeményeket utánvétellel szállítok.

40 koronán felül vételeket **bérmentve** küldök.

Meg nem felelő árut, ha **az viselve nem lett, 1 héten belül** készséggel kicserélem vagy a pénzt visszaadom.

Leánykaruhák ellenben **csakis 24 órán belül** cserélhetők ki.

Visszküldeményeket csakis bérmentve, utánvételes csomagot egyáltalán nem fogadok el.

Külön mértékszerinti osztályom-ban csakis a **legjobb minőségű és legújabb divatu** angol és honi szöveteket tartom raktáron.

Szakképzett szabászaim és elsőrangú munkásaim révén, a legfokozottabb követelményeknek minden irányban megfelelhettek és megrendeléseket a **legrövidebb idő alatt pontosan** teljesíthetek.

Az 1845. évben alapított NEUMANN M. cég

a fősulyt nemcsak a kizárólagosan jeles minőségű szövetek feldolgozására helyezi, hanem a leggondosabb kidolgozás, figyelmes és kitűnő munkáért, valamint minden egyes ruhadarab **tartósságáért** a kezességet elvállalja. Az által, hogy a cég az összes bel- és külföldi gyártelepeken a legnagyobb árukészletek vevője, nemkülönben a készáru előállításánál szükségelt munkabeosztásnak célszerű berendezése folytán t. vevőinek az **árak olcsósága** tekintetében is oly előnyöket biztosít, melyeket csakis a legnagyobb mérvben eszközölt nagybanipari üzemi nyujthat.

Központi áruház: Budapest, IV., Múzeum-körut 1-3

FIÓKOK.

Arad	Fiume	Lincz	Pozsony	Zágráb
Brassó	Kassa	Miskolcz	Szeged	Belgrád és
Debrecen	Kolozsvár	Nagyvárad	Temesvár	Sofia
		Pécs		

BÉCS: I. Kärtnerstr. 19., VI. Mariahilferstr. 35.

A cég gyártmányai elismert jelességük révén a **Keleten**, továbbá **Párisban és Délamerikában** biztos piacra találtak.

Nyulászi Béla

dohány és szivartőzsdéje, Kassa, Fő-utca 12. szám.

Sorsjegyek. — Igérvények.
Játékkártya. — Papíráru.
Hirlapelárusítás és előfize-
tés. — 25 darab különféle
kassai képeslevelezőlap bo-
ritékban 50 fillér. — 29 ké-
pet tartalmazó RÁKÓCZI-
album 2 korona. — Kassa
város átnézeti térképe nagy
alakban 50 fillér, kis alak-
ban 20 fillér. Telefon 244.

Világhirű

KOBRAK

cipők kaphatók

Kertész-nél,

Kassa, Fő-u. 43.

AZ ÉLETBIZTOSÍTÁS

legcélszerűbb módja, ha azt **takarékbetét**tel kötjük egybe. A betett összegek **bármikor kamatos kamataikkal** együtt felvehetők. Elhalálozás esetén a biztosított tőke **haladéktalanul esedékes**. 15 év múlva, ha a betevő életben van, tőkáját kamatos kamataival **vissza-**
≡ kapja. ≡

Befizetés: heti 1 koronás részletekkel.

Bővebb felvilágosítást szívesen nyújt a

Kassai Jelzálogbank
Részvénytársaság.

Bauernebl és Fia

sörfőzde és malátagyár

Telefon sz. 78. **Kassa.** Alapítva 1857.

Termeli a legjobb minőségben a következő söröket:

Király-sör
Korona-sör
Sötét Bajor-sör

Legujabb műszaki berendezéssel és mesterséges pinczehűtéssel felszerelve.

Nagyobb küldemények saját jéggel hűtött szállító-kocsijainkban szállítatnak. A különböző minőségű sörök szállítása palackokban történik. Bővebb felvilágosítással, nemkülönben árjegyzékkel kívánatra a sörfőzde készségesen szolgál.

ROYAL nagy étteremben kizárólag
e sörfőzde söre méretik ki.

VIZY DOMOKOS, Kassa

fűszer-, csemege- és kávé-behozatali üzlet.

„VIZY MELANGE“ pörkölt
kávé a legjobb, tessék meg-
próbálni. Mellékelve lesz a
legjobb kávéfőzési módszer
leírása. o o o o o o

ÜNDONSÁG! Dobói csemege
brindza. Egy eredeti doboz
ára 2 korona. o o o o

BUTORKIÁLLÍTÁS.

JAKOBOVITS ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

Telefon 171. Kassa Fő-utca 39., saját ház. Telefon 171.
a székesegyházzal szemben.

butor- és szőnyegáruházában

megnyitlak a teljesen berendezett butor minta szobák, lakásbe-
rendezések teljesen felszerelve szőnyegekkel, függönyökkel, csil-
lárokkal. **Nagy választék** háló, ebédlő, urí szoba, szalon és
leány szoba berendezések, előszoba és konyhabutorokban, angol
bőrgarnitúrákban, vas- és rézbutorokban, valódi perzsa- és
smyrna-szőnyegekben. — Külön osztály tömörfa (massiv) háló,
ebédlő és irodai butorokban. — Teljes menyasszonyi berende-
zéseket úgy helyben, mint vidékre szállítunk izléses összeállítás
és jutányos árak mellett. — **Kedvező fizetési feltételek.**
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hölgyek figyelmébe!

A szépség egyik főkélléke a szép arc bőr. Minden hölgy egyetlen vágya ezt elérni, de sajnos nagyhangu reklámok után indulva, leginkább nélkülözi is azt.

Minden jó cikknek az elterjedtség a legjobb bizonyítvány!

A dr. Sihulszky-féle készítmények felülmúlhatatlan voltát számos hálanyilatkozaton kívül legkiválóbban az igazolja, hogy évente 15—20 ezer postacsomagot küldünk nemcsak az ország minden részébe és Európába, de Ázsiában és Amerikában is vannak nagyszámu vevőink, kik egyszerre száz számra rendelik, hogy a szállítási költséget megtakarítsák.

Szeplő, májfolt, mitesser, fénylő arc bőr, arevörösség mind eltűnik használatára folytán, és mindamellett semmi nyomot nem hagy hátra az arcon, nem teszi ráncossá az arc bőrt, mert semmi **ártalmas anyagot nem tartalmaz**, amennyiben a világhírű orvos, dr. Sihulszky előírata szerint készül.

A dr. Sihulszky készítmények, ugymint: arckenőcs, selyemcrém, szappan, selyem-pouder, arcosódóvíz, éjjeli és nappali használatra valók.

Tessék óvakodni az utánzatoktól, csak az a valódi, melynek edényén és külső csomagolásán **dr. Sihulszky aláírásával ellátott arcképe látható !!!**

Dr. Sihulszky-féle arckenőcs . . .	ára 1 K 40 f.
" " szappan	— K 70 f.
" " arcosó	1 K 40 f.
" " selyem-crém . . .	2 K 20 f kis tégely 1 K 20 f.
" " selyem-pouder . .	1 K 20 f (bármily színben.)

A hajápolásnál igen ajánljuk a „**Capillor hajszesz**”-t mely megakadályozza a haj kihullását s a hajhagymáknak mintegy táplálékát képezvén, kopaszságnál is igen bevált. Használati utasítás minden üvegen. **Ára 1 korona 20 fillér.**

A „**Haj-Regenerator**” az ősz haj eredeti színét adja vissza. **Ára 2 korona.** 10 kor meghaladó rendelést bérmentve küldünk.

A fenti összes készítmények kaphatók :

Az „ISTEN SZEM” gyógyszer-tárában

Kassán, Fő-utca 65. szám. A városháza mellett.

Pontos olvasható címet kérünk. Rendelések aznap postára adatnak. Titoktartás biztosítva.

Az ISTEN SZEMÉHEZ címzett gyógyszer-tár alapítása az 1626-ik évhez vezet vissza, majd a jezsuita-rend kezébe került. Az 1682-ik évben úgy szól róla a krónika, hogy az országban a legelőkelőbb gyógyszer-tár, melyben a gazdagon megaranyozott díszes faállványokon mintegy 500 kisebb-nagyobb, vert ezüstből készült aranyozott edények tündököltek s ma is megvan a hullámzatos fiókalvány, minden fiókon színes, berakott fából való azalagsokorral és három rézmozsar a jesusiutak monogrammjával. Ekkor a városi és vidéki közönség legkeresettebb gyógyszer-tára volt s a katonaság is itt készítette gyógyszerzeit. Az 1773-ik évben a jesusita-rend feloszlásával tulajdonúvá vált az Eder család kezén. Mai tulajdonosai, Mezei és Alexander, kik az 1911. évben vették meg a gyógyszer-tárat.

Kassai Könyvnyomda és Lapkiadó R.-T.

Ipari és kereskedelmi nyomtat-
ványok, takarékpénztári zár-
számadások, mulatsági és
alkalmi meghívók, gyász-
jelentések, rölapok, pla-
kátok, zsák- és szék-
jegyek a legrövidebb
idő alatt pontos
és izléses kivi-
telben gyor-
san készít-
tetnek el.

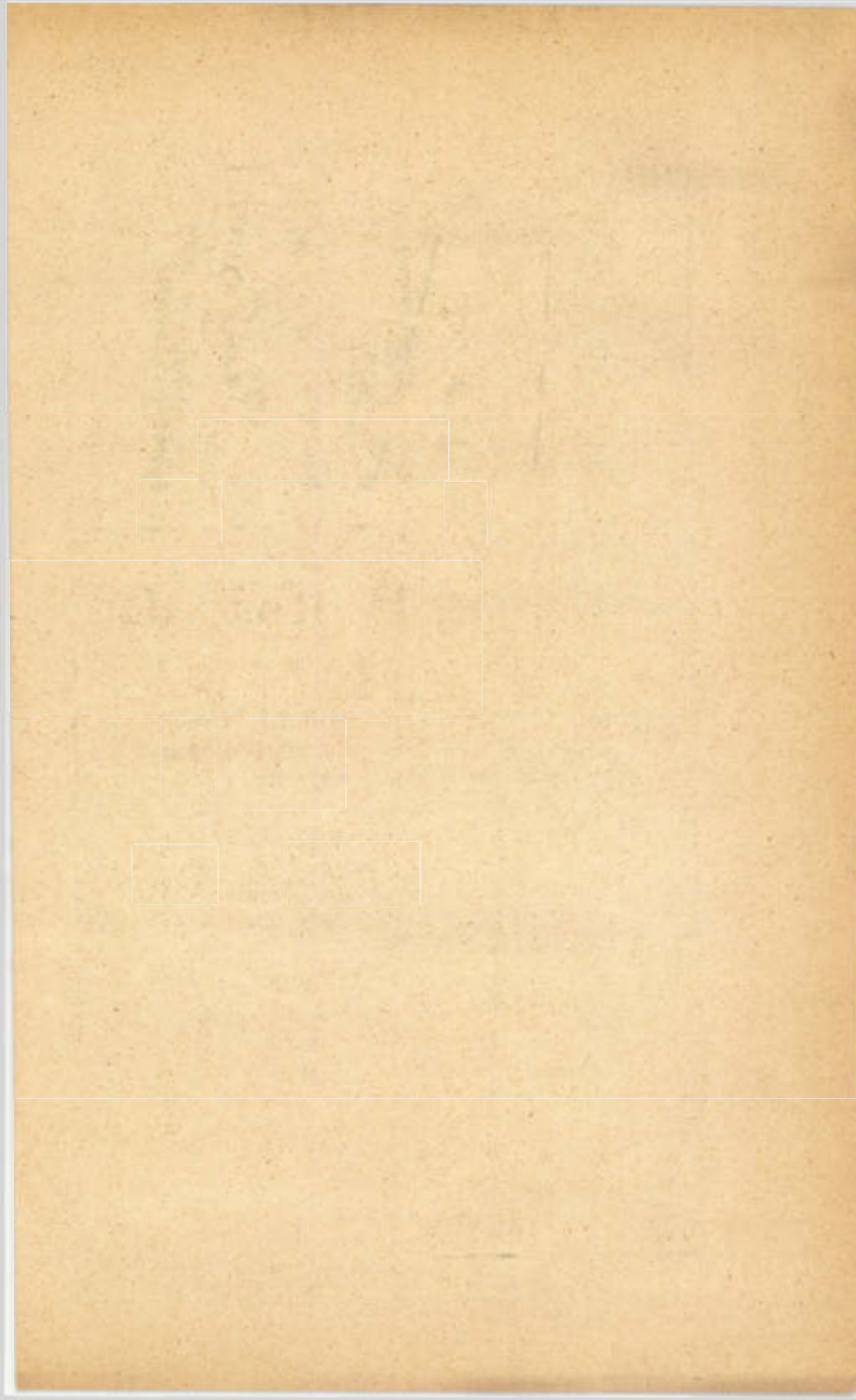
Kassa, Fő-utca 64. szám.

Alig van iparág,

melynek prosperitása és fejlődése annyira függ a közönség bizalmától, mint a kelme-festő- és vegytisztító ipar. A HALTENBERGER féle kassai ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosógyár forgalmának fokozatos emelkedése igazolja azt, hogy ezen cég a közönség teljes bizalmát élvezi s a tulajdonosok súlyt fektetnek arra, hogy a t. felek bizalmát lelkiismeretes, szakszerű munka, gyors kivitel és jutányos árszabás által teljes mértékben kiérdemeljék.

A gyár telepe és központi irodája Kassán Szerencsen-utca 3. sz. alatt áll fenn. A kassai S átvételi üzleten kívül Miskolc, Eger, Sátoraljaújhely, Munkács, Nyíregyháza, Eperjes és Kisvárda városokban tart fenn átvételi üzleteket s az ország minden részében képviseleteket. Külön postaosztály a vidékről magánfelek részéről érkező megbízások részére.

BORSOD
ABONYA
MUSEUM

Uri divat- és sportáruüzlet

minőség és ár tekintetében minden
::: követelményeknek megfelelően :::
állandó nagy raktár minden
uri divat- és sportárucikkekben.

Lengyel és Szepesi

Kassa, Fő-utca 63. (Városháza-épület.)

Andrássy nagy kávéház

..... Fő-utca 85. sz.
(Andrássy-Palota.)

Modern, uri kényelemmel berendezve, a felvidék legnagyobb kávéháza. Előkelő társaságok katonazene mellett itt találkoznak.

7 amerikai karambol-asztal.

**Magyar Leszámitoló-
és Pénzváltó-Bank**
kassai fiókja
◆ **Fő-utca 53. sz.** ◆

Ajánlja páncélszobájában elhelyezett

**Safe deposit
szekrényeit**

Örzésre elfogad nyílt és a
fél peesétjével lezárt érték-
letéteket. //

Üzleti órák $1\frac{1}{2}$ 9— $1\frac{1}{2}$ 2 óráig.